

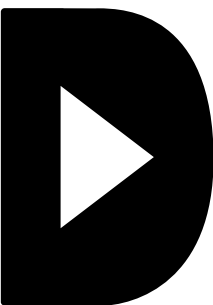
Directa

periodisme cooperatiu per la transformació social

Nº434 del 28/6 al 11/7 de 2017 2€

Gasoducte contra natura

El projecte Midcat destrossarà paratges protegits de Girona i la Catalunya Nord, afavorirà l'escalfament global i tindrà una vida útil de només 50 anys
pàg. 4-11

Directa
periodisme cooperatiu per
la transformació social

EDITA
La Directa SCCL
C. Riego núm. 37 baixos esquerra
08014 Barcelona
Tel: 935 270 982
Mòbil: 661 493 117
directa@directa.cat
www.directa.cat
DIPÒSIT LEGAL: B 16982-2016

Aquesta publicació intenta escriure amb un llenguatge no sexista i no androcèntric
La Directa no comparteix necessàriament les idees expressades als articles d'opinió

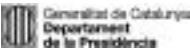
QUI SOM?

- A fons**
Grup d'investigació
- Miralls**
Gemma Garcia
- Cruïlla**
Vicent Almela, Guille Larios
- Impressions**
Isabel Benítez, Àlex Romaguera
- Roda el món**
Oriol Andrés, Roger Suso
- Expressions**
Misael Alerm, Àlex Romaguera, Daniel Bastús
- La indirecta**
Àlex Romaguera, Mariana Cantero
- Coordinació web**
Eloi Latorre, David Bou, Gemma Garcia, Maties Lorente
- Audiovisuals**
Sònia Calvó, Estel·la Marcos
- Fotografia**
Víctor Serri
- Il·lustració**
Ricardo Hermida, Lluís Ràfols
- Correcció**
Laia Bragulat
- Edició**
Jesús Rodríguez
- Projecte gràfic**
Lola Fernández, Gerard Casadevall, Diego Muñoz i Pau Fabregat
- Disseny gràfic i compaginació**
Pau Fabregat
- Administració i subscripcions**
Ester Mora
- Difusió i publicitat**
Ferran Domènech
- Comercial i distribució**
Paula Rodríguez
- Gestió web**
Jamgo Cooperativa Tecnològica

NUCLIS TERRITORIALS I MITJANS COL-LABORADORS:
Berguedà, Bages i Solsonès ('L'Apunt'); Gironès, la Selva, Pla de l'Estany i Baix Empordà ('L'Ariet'); Alt Empordà ('La Fissura'); Osona ('El Setembre'); Maresme; Baix Llobregat ('La Riuada' i 'Infobaix'); Alt Penedès, Baix Penedès, Anoia i Garraf ('Xarxa Penedès'); Vallès Oriental; Vallès Occidental; Barcelonès ('La Intervia'); El Camp; Terres de Ponent; Castelló; València; Palma; Eivissa; Menorca; Perpinyà i Terres de l'Ebre

CONTACTES:
General directa@directa.cat
Redacció redaccio@directa.cat
Subscripcions subscripcions@directa.cat
Publicitat publicitat@directa.cat
Distribució distribucio@directa.cat

La Directa rep una subvenció estructural de la Generalitat de Catalunya pel fet de ser un mitjà en llengua catalana, que suposa menys d'un 2% del pressupost. Per això hem de posar el seu logotip.

SUMARI

A FONS

4-11

El gasoducte Midcat
La UE vol reactivar la construcció d'una gran canonada de gas per unir Algèria i el centre d'Europa. Entitats ecologistes denuncien l'impacte que suposarà als paratges naturals situats entre Hostalric i la Jonquera i, d'aquí, al municipi de Barbaira (Occitània). Jesús Rodríguez, Guille Larios i Vicent Almela parlen amb el territori i ho analitzen.

MIRALLS

12-15

Entrevista a Raquel Rolnik
L'exrelatora especial per a un habitatge adequat de les Nacions Unides va participar a la conferència Les ciutats, en mans de les finances globals al CCCB de Barcelona. La periodista Gemma Garcia l'entrevista, amb fotografies de Freddy Davies.

IMPRESSIONS

16-18

La reconstrucció de la classe obrera global
Traducció d'un article de Beverly J. Silver a la revista 'ROAR Magazine'.

Veritat en punt zero: del neoclassisme i els temps líquids
Marisa Fernández, de Dones Juristes.

CRUÏLLA

19-21

Sortir (del tot) de l'armari
Marta Molas parla amb quatre persones que, des de diferents vessants, estudien i feinegen amb la sexualitat, els cossos, les emocions i les relacions per fer persones més lliures i sàvies: Carolina Checa, Diana J. Torres, Manolo García i Amerai Carrera.

RODA EL MÓN

22-26

Dolor a la República Centreafricana
Reportatge de Júlia Serramitjana des de Bangui, amb fotos de Pablo Tosco.

Escenari imprevist a Downing Street
JM Arrugaeta i Orsola Casagrande parlen amb Jeremy Corbin i Gerry Adams després de les eleccions.

Macron i el món
L'anàlisi d'Eva Moyano.

EXPRESSIONS

27-31

Vida i obra de Jep Nuix
Joaquim Font repassa la trajectòria del compositor i flautista, des de l'instrument a l'orquestra simfònica.

El cercle blau
El relat literari d'Eloi Latorre.

La vida de Murray Bookchin
Xavier Diez ressenya el llibre de Janet Biehl publicat per l'editorial Virus.

INDIRECTA

32

Entrevista a Tanaka Toshiko
La matinada del 6 d'agost de 1945, va sobreviure a l'impacte de la bomba atòmica llançada pels Estats Units a Hiroshima. Als seus 78 anys, participa al projecte Vaixell de la Pau, que lluita per a la prohibició de l'armament nuclear. L'entrevista Àlex Romaguera.

Més que mil paraules

EDU PONCES / RUIDO PHOTO: Misael, un salvadorenc que viu a Los Angeles com a indocumentat des de fa 8 anys, resa abans de sopar al menjador popular de la Missió Dolores de Los Angeles. Aquesta ciutat és la 'zona zero' de la immigració centreamericana als Estats Units. La fotografia és part del projecte 'Homeless Dream' de RUIDO Photo i elfaro.net

Comunitat Directacoop

Periodisme de silencis, mirades i gestos

Estel·la Marcos | @EstellaMarcos

El 16 de juny vam celebrar el bateig del que hem anomenat Docs Directa, una mostra del que som capaces de fer quan ens creiem allò de la diversitat de formats i del treball en equip. Amb la metàfora del SomPaper, fem rodar tots els engranatges de la maquinària DIRECTA i una de les peces que roda és l'audiovisual. Amb el bateig, reivindiquem el format documental com una eina revolucionària de fer periodisme de fotogrames. Ja fa anys que la Directa va decidir que la imatge en moviment era una pota estratègica i, des d'aleshores, hem anat creixent en nombre de col·laboradores, en diversitat de vídeos, en gràfiques, en material... i hem anat encaixant aquesta peça amb la resta. Creiem en el documental com una eina periodística potent, que està en auge i que encaixa amb l'essència SomPaper. Amb el Docs Directa, reafirmem la potència de la vivencialitat que aporta un

vídeo, aquella informació que s'escapa entre les línies d'un text: el so d'un ambient, l'estètica d'un lloc, una mirada inquieta, el to d'una frase, els silencis. Volem utilitzar el mar de recursos que ens permet el format audiovisual per continuar fent periodisme al costat dels paràgrafs, la fotografia, el disseny i les il·lustracions. Amb el Docs Directa, ens proposem el repte d'agafar el fil del periodisme d'investigació, de seguiment, profund i contextualitzat i fer ressorgir el periodisme audiovisual del repòs, el contrast, els relats testimoniats i el contacte directe amb les fonts. I, a més, ens proposem fer-ho amb la qualitat que aporta aquest format i projectar-ho a la gran pantalla. Apostem -i per això en cetem la col·laboració amb Zumzeig, el primer cinema cooperatiu de Catalunya- perquè la gent pugui gaudir del temps necessari per seure, veure, pensar i crear debat. Per això SomPaper.

Les píndoles

80%

dels 77.000 milions d'euros del rescat bancari mai no es recuperarà, segons preveu el Banc d'Espanya

8.000

és el nombre d'urnes que ha d'adquirir la Generalitat per al referèndum de l'1-O, però el concurs ha quedat desert

L'espina

UN GASODUCTE CONTRARI ALS ACORDS DE PARÍS

Les comarques gironines i de la Catalunya Nord es veuran afectades per la represa de la construcció del Midcat, una infraestructura que esventrarà el territori per transportar un combustible generador de canvi climàtic des d'Algèria fins al centre d'Europa

Jesús Rodríguez | @albertmartnez

La UE incorpora el Midcat a la llista de Projectes d'Interès Comunitari per accelerar-ne el finançament

La Plataforma Resposta al Midcat, amb renovada força a les comarques gironines, hi presenta al·legacions

A finals de la dècada passada, part del veïnat i les entitats ecologistes de municipis com Viladecavalls, Terrassa, Sabadell, Castellar del Vallès, Sentmenat, Caldes de Montbui i Sant Celoni van alçar la veu contra la construcció de la primera fase del gasoducte Midcat, que va unir les poblacions de Martorell (Baix Llobregat) i Hostalric (la Selva) a finals de 2011. Han passat sis anys i la cicatriu d'aquelles obres segueix ben visible al territori. El torrent de Colobrers, a Castellar del Vallès, n'és un exemple. Petites fites de ferro amb un cartell groc on es llegeix *Gasoducte Martorell-Figueres* dibuixen el traçat enmig d'un mar de matolls creixent. Milers d'arbres centenaris van ser arrencats de soca-rel per les màquines de la Unió Temporal d'Empreses Martorell Gas -integrada per la catalana Copisa i la italiana SICIM-, subcontractada per Enagás -gestora d'infraestructures gasístiques privatitzada per Felipe González- i que, en només tres mesos, va obrir una rasa de 28 metres d'ample i 88 quilòmetres de longitud.

El tub, de 92 centímetres de diàmetre, va ser soterrat a un parell de metres de profunditat, però no va entrar en funcionament, en espera que s'executés la prolongació des d'Hostalric fins a la Jonquera, passant per Figueres. Les reticències franceses a connectar la xarxa gasística catalana amb el gasoducte de la vall del Roine van frenar l'execució del tram Hostalric-Figueres, però la tensió permanent entre Rússia i la UE, que posa en perill el cabal de gas rus que arriba al centre del continent europeu, ha fet que, ara, França i Alemanya apostin per la finalització del Midcat. Una aixeta alternativa que permeti l'arribada de gas natural des d'Algèria al cor d'Europa. Bona part del combustible que consumeixen les empreses i la població arriba a l'Estat espa-

nyol a través del gasoducte Medgaz, que uneix Algèria i Algesires. La resta arriba amb vaixell -des d'Algèria, Qatar o Nigèria- en forma líquida als ports de Barcelona, Cartagena i Sagunt -terminals GNL (gas natural líquid)-, on es regasifica i s'introdueix a les canonades. França, al llarg de tota la seva frontera pirinenca, només està interconnectada amb la xarxa gasística del País Basc i Navarra i sempre en direcció sud, és a dir, per abastir aquesta zona de gas en cas de manca d'abastiment des de l'Estat espanyol.

La Unió Europea ha incorporat el Midcat a la llista de Projectes d'Interès Comunitari, una circumstància que podria accelerar el finançament europeu d'aquesta infraestructura. Els darrers càlculs situen les aportacions futures de l'administració comunitària en 480 milions d'euros. És per això que la Plataforma Resposta al Midcat, amb renovada força a les comarques gironines, ha presentat al·legacions tècniques al projecte. L'Observatori del Deute en la Globalització i Ecologistes en Acció han redactat l'argumentari d'oposició al macroprojecte i, mitjançant un formulari de participació, diverses persones també s'hi han oposat a títol individual. Segons denuncia la plataforma, en el tram Hostalric-Figueres, les excavadores podrien malmetre els llacs de Sils, la riera de Santa Coloma de Farners, la séquia Monar, les lleres del Ter i del Fluvià o els turons de Maçanet, espais d'especial interès mediambiental. A la Catalunya Nord, també afectaria les lleres dels rius Tec i Tet.

Gas d'escalfament global

Les entitats oposadores, a més, creuen que la infraestructura contradiu els Acords de París contra el canvi climàtic, ratificats pel govern de Mariano Rajoy a

L'any 2011, es va soterrar la canonada als boscos de Sabadell

El 3,9% del gas que es transporta a través dels gasoductes es filtra a l'aire i contribueix al canvi climàtic

Els bancs d'inversió Goldman Sachs, JP Morgan i Merrill Lynch controlen la direcció de la gestora gasística

la cimera COP 22 celebrada el novembre de 2016 a Marràqueix. Les Nacions Unides, mitjançant l'Agenda pel Desenvolupament Sostenible 2030, han fet una crida a reemplaçar el consum de combustibles fòssils -petroli, carbó i gas natural- per energies sostenibles. Cal recordar que el gas natural (metà) és 86 vegades més perjudicial que el CO₂ com a gas d'efecte hivernacle durant els primers vint anys de presència a l'atmosfera. El 3,9% del gas que s'emmagatzema i transporta a través dels gasoductes es filtra a l'aire i contribueix al canvi climàtic. Quan l'extracció es fa mitjançant la fracturació hidràulica el volum mitjà de gas que s'escapa arriba al 5,8%.

Les veus de preocupació, encara que sigui per raons pragmàtiques, també arriben des de dins del negoci. L'informe anual de 2015 de la patronal gasística Sedigas alertava d'un canvi de paradigma sobre els combustibles fòssils. Al document, Maria Mendiluce, directora executiva d'Energia i Canvi Climàtic del Consell Mundial d'Empreses per al Desenvolupament Sostenible, afirmava: "Les decisions d'inversió en noves infraestructures de gas hauran de tenir en compte un possible risc d'infrautilització en el futur". En aquest sentit, afegia: "Les empreses hauran d'analitzar diferents alternatives per abordar el futur amb nivells de descarbonització més alts". I reblava l'argument tot destacant: "Els Acords de París presenten oportunitats per a les empreses del gas, però la pregunta transcendental és: durant quant de temps pot durar l'era del gas natural i en quins sectors fins que es produeixi la transició cap a d'altres vectors energètics sense emissions?". L'informe aborda els costos de desmantellament, d'aquí a 50 o 60 anys, dels ga-

soductes i oleoductes construïts actualment, quan la corba descendent del *peak oil* converteixi aquestes infraestructures en obsoletes.

En mans de la banca d'inversió

Només han passat sis anys, però han canviat moltes coses des d'aleshores. Durant la dècada actual, els taurons de la gran banca d'inversió s'han repartit el poder d'Enagás. Segons consta al registre mercantil, la Societat Estatal de Participacions Industrials manté un minoritari 5% de les accions, una xifra idèntica als títols en mans d'Oman Oil Company SOAC. La banca JP Morgan ha aconseguit el 4,16% de les participacions; Bank of America, un 3,61%; Merrill Lynch, un 3,61%, i Goldman Sachs, un 3,55%. No només s'han produït canvis a la direcció de l'empresa, també s'ha transformat la realitat sociovergent que controlava els consistoris que van autoritzar el pas del gasoducte i van minimitzar el seu impacte sobre el medi natural.

"Van mentir. Ens van dir que el gasoducte era per subministrar combustible a les comarques de Girona i el volen fer servir per portar gas a Europa", es lamenta Isidre Soler, que l'any 2011 era regidor a l'oposició de l'Entesa per Sabadell. "Vam presentar al·legacions, però no ens van fer cap cas. Els ajuntaments, la majoria en mans del PSC i CiU, van ser submisos, van deixar fer. Quan van arribar les màquines, vam anar als boscos a denunciar-ho, però, un cop feta la destrossa, la mobilització no es va mantenir", recorda amb resignació. Antonio Llardén, president d'Enagás -gestor de les infraestructures gasístiques a l'Estat espanyol-, va signar acords amb tots els municipis del traçat; en el cas de Sabadell, l'interlocutor va ser el regidor soci- »

» alista Joan Manau, amb qui van acordar l'entrega de 106.400 euros al consistori, mitjançant un xec nominatiu. Cal recordar la militància de Llardén al PSC i el seu passat com a sotssecretari d'Obres Públiques, Transport i Medi Ambient en temps de Felipe González, una etapa durant la qual es va privatitzar Enagás. El corresponent xec de l'empresa a nom de l'Ajuntament de Castellar del Vallès va ser de 34.000 euros. I, amb la resta del traçat, igual. En el cas de Sabadell, a més, Enagás va entregar una fiança de 58.010 euros "per a garantir la correcta realització i finalització de la totalitat dels treballs de restitució i de restauració mediambiental". Doncs bé, en data 1 d'abril de 2016 l'actual govern sabadellenc (ERC, La Crida, Unitat pel Canvi i Guanyem Sabadell) va signar un decret de denegació del retorn de l'aval "pels incompliments en l'execució de les obres recollits a l'informe de sostenibilitat de data 27 de maig de 2014" i van acordar que el Servei de Sostenibilitat i Gestió d'Ecosistemes executés diferents actuacions amb càrrec a l'aval dipositat. Greus deficiències en la hidro-sembra, replantació morta al torrent de Can Bages, presència de plàstics i gran nombre de pins morts són alguns dels incompliments detectats pel consistori.

Pel que fa a la Generalitat, el Departament d'Empresa i Ocupació, aleshores comandat per Francesc Xavier Mena, va elaborar un document en què defensava la necessitat del projecte. L'Agència Catalana de l'Aigua també va oferir totes les facilitats als promotors. En aquella època, Copisa estava presidida per Josep Cornadó, un empresari que, posteriorment, va ser imputat en els procediments judicials de Jordi Pujol júnior, de les obres de l'estació de l'AVE a la Sagrera i del cas de presumpte finançament il·legal d'UDC a través de la Fundació Territori i Paisatge. Els tribunals investiguen la generositat de Cornadó amb les formacions que integraven l'antiga Convergència i Unió.

Castor, el precedent

Cal recordar que el Midcat és la infraestructura de transport de gas natural més gran que ha planificat Enagás després del fallit magatzem Castor. La plataforma submarina situada davant de Vinaròs i Alcanar –que havia d'acollir milions de metres cúbics de metà abans de ser propulsats fins al centre d'Europa a través del Midcat- ha quedat paralitzada definitivament. Tot i que ha provocat centenars de terratrèmols a les terres de l'Ebre i ha causat afectacions materials i psicològiques fortes a la població de la zona, les consumidores són qui pagarà, a través del rebut del gas, la indemnització milionària a l'empresa Escal UGS –participada majoritàriament per l'ACS de Florentino Pérez. Es calcula que seran prop de 3.500 milions d'euros –si hi sumem els interessos bancaris- al llarg dels pròxims anys, 1.700 dels quals ja han estat abonats des del Ministeri d'Indústria, gràcies a una clàusula en lletra petita del contracte que va rebre el vist-i-plau del ministre socialista Miguel Sebastián. El desmantellament de la planta suposaria una factura afegida de 300 milions d'euros.

Jordi Marsal, periodista i autor del llibre *Castor, la bombolla sísmica*, denuncia la lentitud de les investigacions judicials que haurien de dirimir responsabilitats: "Dosifiquen i regulen el temps per uns interessos polítics i econòmics molt determinats. Caldrà veure si les autoritats judicials espanyoles posen tota la carn a la graella per accelerar la instrucció. Els experts independents pensen que s'haurien produït negligències que han portat a la socialització de les pèrdues privades i a la privatització dels recursos públics". Ni Josep Piqué (PP) ni Joan Clos (PSC) ni José Montilla (PSC) ni Miguel Sebastián (PSOE) ni José Manuel Soria (PP) no han estat citats a declarar als jutjats, tot i que tots ells van autoritzar la tramitació d'un magatzem de gas que no comptava amb els informes geològics i sísmics necessaris. ●

Jubilació milionària de la generació Aznar

El consell d'administració d'Enagás –com el de la majoria d'empreses energètiques– està farcit d'exmembres dels governs de Felipe González i Mariano Rajoy, però, especialment, dels que van ser càrrecs de confiança de José Maria Aznar, amb retribucions conjunes superiors als tres milions d'euros anuals. Antonio Llardén, l'actual president executiu de la gasística, va ser sotssecretari d'Obres Públiques, Transport i Medi Ambient del govern de Felipe González. El seu conseller delegat és Marcelino Oreja Arburúa, exparlamentari europeu del PP, fill de l'exministre d'Afers Exteriors Marcelino Oreja Aguirre –del govern Suarez– i cosí de l'exministre d'Interior Jaime Mayor Oreja –del govern Aznar. El seu avi matern va ser ministre de Franco. Entre els consellers, trobem Antonio Hernández Mancha (expresident d'Alianza Popular), Ana Palacio Vallelersundi (exministra del PP), Isabel Tocino Biscarolasaga (exministra del PP), Rosa Rodríguez Díaz (exdiputada del PP i mà dreta de José Manuel Soria al govern de les Canàries), Gonzalo Solana González (expresident del Tribunal de Defensa de la Competència durant el govern Aznar) i Luis Valero Artola (exsecretari general d'Indústria del govern Rajoy). Un dels pocs consellers sense trajectòria política és Luis García del Río, empresari de la construcció que apareix a la llista de morosos de l'Agència Tributària de l'any 2015 amb un deute d'un milió d'euros.

El gasoducte ha provocat danys irreversibles al torrent de Colobres de Castellar del Vallès

COMARQUES TRINXADES PER "INTERESSOS PARTICULARS"

Les infraestructures energètiques i per a la mobilitat projectades a diverses comarques catalanes deixen cicatrius mediambientals profundes a canvi de proporcionar beneficis milionaris a les constructores

Guille Larios | @La_Directa

Fa més de dos mil anys, la Via Augusta era la calçada romana més llarga d'Hispania i, al llarg dels seus 1.500 quilòmetres de recorregut, connectava els Pirineus i Cadis vorejant part de la costa ibèrica mediterrània, tot passant per Tarraco o la Jonquera. Ja en (l'actual) territori francès, es perllongava amb la Via Domitia, que travessava el sud de la costa de la Gàl·lia fins a Roma.

Històricament, les comarques transfrontereres que connecten els estats espanyol i francès han estat zones de pas per on les mercaderies i les persones han travessat d'un territori a l'altre cada dia. Prop de 8.000 camions ho fan diàriament pel pas de la Jonquera i, només en aquest punt, es venen 200 milions de litres de combustible l'any. El traçat de grans infraestructures

energètiques -la línia elèctrica de Molt Alta Tensió (MAT) o el projecte del gasoducte Midcat- i per a la mobilitat de persones i mercaderies -com l'AP7, la N-II o l'AVE- s'ha establert resseguint part del recorregut de l'antiga artèria romana i, en alguns casos, s'ha fet coincidir amb aquesta per minimitzar el seu impacte. Tot i així, el costat fosc d'aquest desenvolupisme postindustrial s'ha manifestat en una notable afectació sobre el territori, ja sigui per les expropiacions de finques i terres afectades, per l'alteració del *modus vivendi* rural o per l'agressió que han sofert alguns elements orogràfics amb un valor natural important. Les resistències ecologistes que han sorgit en alguns dels municipis afectats han aconseguit victòries, però comarques gironines de pas com la Selva, el Pla de l'Estany o l'Alt Empordà mostren, massa sovint, les cicatrius d'una transformació paisatgística forçada.

Les entitats ecologistes critiquen que l'aposta per aquests models energètics i d'infraestructures no té en compte el canvi climàtic ni el territori i no respon a una necessitat real, sinó que, en paraules de Ramon Caralt, enginyer industrial i autor de *Neoliberalisme contra el territori*: "Les grans empreses, farcides de portes giratòries, reforcen el seu control, impedeixen el trànsit a les renovables i defensen l'interès particular dels projectes com si fos d'interès general".

Carretera, autopista i desdoblament

L'N-II i l'AP7 - construïda per trams a partir de 1970 - són algunes de les grans infraestructures per a la mobilitat del nord-est de Catalunya. Juntament amb la via de Renfe que uneix Barcelona i Portbou, ambdues carreteres són connexions importants entre Barcelona i França, tant pel que fa al trànsit de camions com per la mobilitat de residents, treballadores i turistes (45.000 vehicles/dia entre la Jonquera i Montmeló).

Actualment, s'estan fent obres per a l'ampliació i el desdoblament de l'N-II al tram Vilademuls-Oriols. Una aposta que, lluny de la reivindicació ecologista històrica que demanava una compactació d'ambdues vies -ja que, sovint, tenen un traçat paral·lel-, "està destinada a

ampliar la mobilitat dels cotxes -ja que pràcticament no hi ha transport públic-, reforça l'esgotament del petroli i causa un greu impacte en el territori", apunta Bàrbara Schmitt, de l'entitat ecologista alt-empordanesa IAEDEN-Salvem l'Empordà. Sergi Nuss, de Naturalistes de Girona, assenyala que la reivindicació ecologista històrica apostava perquè "l'AP7 assumís una part o la totalitat del trànsit que condensa l'N-II per relegar la carretera nacional a un ús més local en lloc d'ampliar-la" i frenar el que descriu com "la política imperant del desdoblament". "En el moment que la N-II i l'AP7 s'han compactat en una traçada única a la conurbació de Girona, tal com reclamàvem els ecologistes fa 25 anys, la variant de la N-II per Sant Daniel ha passat a ser una via secundària i de trànsit local principalment", conclou.

Un tren fet d'esquena a la comarca

Un altra infraestructura que travessa el territori és la línia de tren d'alta velocitat que uneix Barcelona i Perpinyà passant per Figueres. Caralt critica que l'AVE es va plantejar de manera sobredimensionada i que hi havia solucions intermèdies que implicaven menys impacte sobre el territori. L'obra ha suposat la perforació d'un gran túnel -amb un cost de 1.100 milions d'euros- que creua la Jonquera per arribar a Perpinyà, ja que l'alta velocitat requereix un traçat molt recte que no s'adapta a l'orografia. Entre altres, es van plantejar estudis d'adaptació de la via existent entre Figueres i Portbou mitjançant la creació d'un tercer carril per canviar d'ample i la millora d'algunes corbes. Tot i així, la constructora TP Ferro (integrada per ACS i Eiffage), empresa concessionària del tram ferroviari entre Figueres i Perpinyà, que inclou el túnel del Pertús, va aconseguir construir una via nova, en part gràcies a arguments com el que assegurava que revertiria en la mobilitat entre pobles. "La realitat demostra que teníem raó; la gent només l'agafa per anar a Barcelona, ja que, per moure'ns pel territori, utilitzem el regional o el de mitjana distància", critica Schmitt. Segons Caralt, es tracta d'una infraestructura profundament deficitària, ja que "no s'han complert les perspectives de tràfic de

Entitats ecologistes critiquen que l'aposta per aquests models no té en compte el canvi climàtic ni el territori

L'enginyer industrial Ramon Caralt afirma que "les grans empreses impedeixen el trànsit a les renovables"

La subestació elèctrica de Bescanó (Gironès) és una de les peces fonamentals de la MAT / ARXIU

mercaderies -que surten més cares que en camió- ni de viatgers”. L’enginyer també critica que ni ADIF ni Foment no s’han fet responsables de la fallida, “tot i que era la crònica d’una mort anunciada, tant per Salvem l’Empordà com pels ferrocarrils francesos, ja que mai no es va concebre com una infraestructura destinada a transportar el nombre màxim de persones amb el mínim cost possible”.

La tensió de la MAT

La línia de la MAT és, sens dubte, la infraestructura que va generar més oposició. El projecte es va enfrontar al veïnat afectat, a activistes mediambientals i a diverses plataformes territorials. Avui dia, sis activistes encara esperen un judici per atemptat contra l’autoritat, desordres

públics, coaccions i una falta de lesions. Se’ls reclama una pena d’entre dos i set anys de presó i una multa de 28.836 euros en concepte de responsabilitat civil. Amb el conjunt del recorregut connectat, des de Bescanó fins a Santa Llogaia (44 quilòmetres, amb 110 torres que s’alcen al llarg de quinze termes municipals), una de les justificacions que va utilitzar Red Eléctrica Española durant la construcció de la línia va ser que garantiria l’abastiment d’energia per al tren d’alta velocitat i les comarques gironines -que s’alimentaven d’una línia de mitjana tensió- i que s’abaratiria el rebut de la llum. Caralt apunta que hi va haver factors d’ordre supraestatal que van impulsar la construcció d’aquesta infraestructura: “La MAT és una gran autopista elèctrica que permet que diferents empreses de tot Europa vinguin i comprin electricitat al millor preu, en funció de fluctuacions. Un cop construïda, els oligopolis elèctrics europeus són els que han augmentat els seus beneficis”. Per contra, afegeix que no s’han materialitzat els beneficis promesos als territoris afectats; ben al contrari, “ara, els preus de la factura domèstica són més elevats”. Schmitt afegeix que, “a l’Alt Empordà, el problema és la xarxa de distribució: cada cop que plou es produeixen minitalls que no tenen res a veure amb la potència, sinó amb l’obsolescència de la línia”.

L’amença del Midcat

L’anunci de la Comissió Europea de reactivar el projecte de gasoducte ha fet saltar totes les alarmes entre les entitats ecologistes gironines. Aquesta nova fase del Midcat preveu la construcció dels 227 quilòmetres restants entre Hostalric i Barbaira, al Lluçanès. Un cop a França, es preveu connectar el Midcat amb l’Eridan -un altre gasoducte projectat que travessarà França- per unir les xarxes del sud d’Europa amb les del centre. El Midcat suposaria la construcció d’un nou túnel a l’Albera, que s’afegiria als dos existents (el de l’AVE i el de la MAT). El gasoducte, si bé no té un impacte visual tan agressiu com la MAT, ja que passa per sota terra, és especialment destructiu durant el procés de construcció. “S’han d’obrir franges de 30 metres d’amplada i això són destrosses definitives i sense solució,

ja que l’afectació és més profunda que la d’una carretera”, apunta Schmitt. I afegeix: “Els tècnics que dibuixen el tram mai no han vingut a mirar el territori; ells tracen una línia recta i, després, els operaris han de travessar rieres i ajustar i salvar desnivells imprevistos sobre la marxa”.

Mobilització ecologista

Diverses activistes i entitats ecologistes com l’Observatori del Deute en la Globalització, la Xarxa per la Sobirania Energètica, la plataforma Gasoducte Martorell-Figueres i No a la MAT han començat a mobilitzar-se per fer difusió de l’impacte mediambiental, polític i social que comporten aquests megaprojectes. Han enviat cartes als ajuntaments que es podrien veure afectats pel gasoducte i han demanat ser informades sobre qualsevol tramitació administrativa referent al projecte. Tot i així, no han rebut resposta de cap òrgan o institució, sobretot perquè les alcaldies i les regidories no tenen informació sobre el projecte. A partir del setembre, començaran una campanya de presentació de mocions als ajuntaments del territori. Tot i que una quarantena d’entitats s’han unit a la Plataforma Resposta al Midcat, Carol Coll, de Naturalistes de Girona, destaca: “Costa mobilitzar la gent local, potser pel que va suposar la derrota de la MAT i el discurs mediàtic imperant, que diu que el Midcat és necessari per a la seguretat energètica d’Europa”.

“El Midcat o la MAT han estat declarats com a projectes d’interès comunitari per Europa i, per tant, són megainfraestructures estratègiques que es beneficien de finançament públic europeu i per a les quals es facilita la inversió a través de bons”. Caralt explica que, actualment, estan en espera “d’un nou llistat de projectes que s’estan posicionant, en què cada lobby pressiona per la seva banda i competeix pel finançament”. Per a Schmitt, “el problema és local, però ve d’un sistema energètic global”. En aquest sentit, Coll destaca altres projectes de la zona, com les prospeccions marines al cap de Creus de l’any 2013, que es van dur a terme amb opacitat i sense consulta pública, fet que “reforça el paradigma d’extracció de petroli del subsòl marí, que respon al model energètic desesperat dels fòssils”. ●

Sis activistes anti-MAT esperen un judici per atemptat a l’autoritat, desordres públics, coaccions i lesions

La plataforma Resposta al Midcat presentarà mocions als ajuntaments a partir del setembre

COLONIALISME ENERGÈTIC EUROPEU A ALGÈRIA

Arran de l'esgotament de les reserves de gas del mar del Nord i la crisi a Ucraïna, Algèria s'ha convertit en una prioritat econòmica i estratègica de la Unió Europea, tot i que el país vulnera els drets humans i la sobirania energètica

Vicent Almela | @La_Directa

El 7 de gener de 2009, Rússia va fer un gest sense precedents i va tallar el subministrament de gas a Europa -la UE li compra el 30% d'aquest combustible- a través d'Ucraïna amb motiu de les diferències i les tensions sorgides arran del preu de compravenda del combustible fòssil entre els dos països. Tot i que la restricció només va durar tretze dies, la forta dependència dels països de l'est de la UE a l'hora d'abastir-se d'aquesta font d'energia i les amenaces constants del Kremlin d'augmentar el preu d'exportació del gas van motivar que els dirigents europeus comencaren a buscar alternatives a aquesta dependència -principalment, a través de la reactivació i l'augment de les exportacions de gas del nord de l'Àfrica- i fixaren Algèria com la seua principal font d'importació de gas de cara al futur.

Tot i que les relacions gasístiques entre la UE i Algèria van començar durant els anys 60 del segle passat i, actualment, existeixen dos conductes entre el país nord-africà i Europa en funcionament (el Magreb-Europa i el Medgaz), aquest gas està destinat principalment al subministrament dels països del sud del continent (l'Estat espanyol, Portugal i França) i les infraestructures no estan del tot aprofitades -suposen menys d'un 2% del total de les importacions europees de gas. En juliol de 2013, José Manuel Durao Barroso -expresident de la Comissió Europea i actual president no executiu de Goldman Sachs- va trencar aquesta dinàmica mitjançant la signatura d'un memoràndum d'enteniment amb el primer ministre algerià, Abdelmalek Sellal. Durao Barroso va destacar que l'energia era “una prioritat de col·laboració euromediterrània” i que considerava Algèria com “un soci clau per la UE” en matèria energètica de cara al futur.

Alfons Pérez, membre de l'Observatori del Deute en la Globalització, explica que “la gent, a l'Estat espanyol, coneix molt poc sobre la situació a Algèria, però les empreses de l'IBEX 35 hi són pràcticament totes”. Segons l'expert, des que va esclatar el conflicte a Ucraïna, “s'està produint una ofensiva europea per acaparar cada cop més gas algerià mitjançant la liberalització dels

contractes energètics i les pressions al govern del país nord-africà perquè modifiqui les lleis del 51%-49% de propietat dels camps d'extracció de gas”, de moment gestionades majoritàriament per l'empresa de petroli i gas estatal Sonatrach.

Les relacions energètiques entre Europa i Algèria es van començar a enfortir a mitjan anys 90 del segle XX, en plena guerra civil, quan empreses com BP, Total o Arco aconseguien contractes d'explotació de bosses de gas i petroli al sud del país aprofitant les facilitats atorgades pel règim algerià, que en aquelles dates buscava aconseguir crèdit internacional i inversors potencials per pagar els costos relacionats amb el conflicte armat.

BP, Total o Arco
van aconseguir
l'explotació de gas i
petroli al sud del país
durant els anys 90
del segle XX

L'any 2012, François
Hollande va prohibir
que Total utilitzés el
'fracking' a França i
va impulsar el seu ús
en territori algerià

Segons Pérez: “Aquests contractes van enfortir el règim, que exercia una violència sistemàtica a tot el país. Els ingressos d'origen europeu obtinguts a través del petroli i el gas van facilitar la militarització i les operacions repressives de la policia i els serveis d'intel·ligència durant el conflicte”.

Actualment, el sector algerià dels hidrocarburs suposa el 97% dels ingressos nacionals per exportacions -i, també el 30% del PIB del país- i Europa és el seu client principal. Aquesta dependència del sector dels fòssils ha provocat que moltes multinacionals negocien els acords directament amb el govern d'Algèria i, arran d'això, han aflorat nombrosos casos de corrupció relacionats amb contractes signats entre l'empresa estatal Sonatrach i les empreses estrangeres importadores de petroli i gas. Un exemple és l'escàndol de corrupció que, l'any 2015, va suposar l'acomiadament del cap executiu de l'empresa i la caiguda del ministre d'Energia algerià, Chakib Khelil, pel cobrament de 200 milions d'euros en comissions de l'empresa SAIPEM -una filial de la multinacional energètica italiana ENI-, que va obtenir vuit contractes d'explotació en Algèria per valor d'11.000 milions d'euros.

Alçament contra la fracturació hidràulica

“Al mateix temps que França prohibia que l'empresa Total utilitzés el fracking dins el seu territori, la impulsava a fer-ho a la seva antiga colònia d'Algèria”, explica Pérez en relació amb l'acord a què van arribar en 2012 el president francès François Hollande i les autoritats algerianes per explotar gas esquist i utilitzar les tècniques de la fracturació hidràulica al sud del país. Segons un informe publicat per l'Energy and Information Administration dels Estats Units, Algèria tindria la tercera reserva més gran del món de gas esquist -després de la Xina i l'Argentina-, tot i que, de moment, la falta d'aigua dolça en la regió -necessària per desenvolupar la tècnica de la fracturació hidràulica- dificulta les tècniques d'explotació i extracció a les empreses. Una mostra d'això és

Soldats algerians patrullen al voltant de la central de gas Tiguentourine, a la ciutat d'Amenas

el fet que, l'any 2014, cap empresa estrangera no va optar als quinze permisos per a l'explotació d'aquest gas. "L'estratègia de les empreses multinacionals és tensar la corda per aconseguir millorar les condicions de les concessions, per això juguen amb la dependència que té Algèria de les exportacions de gas i petroli".

Els pobles on s'ubiquen el camps de refugiades sahrauís -a la província algeriana de Tindouf- i les regions del sud del país són les zones més riques en recursos naturals com el gas i el petroli. Amb una població rural amb unes connexions fortes amb la terra -que és el seu recurs fonamental de subsistència per l'activitat agrícola i ramadera-, aquestes zones del país són les que han mostrat més resistència a l'explotació i l'exploració -mitjançant la fracturació hidràulica- dels recursos naturals al seu territori. "Des de l'any 2012, hi ha un descontentament creixent i una mobilització molt forta del moviment dels aturats al sud del país", explica Pérez. Una situació que va derivar en la creació, l'any 2013, de la Coordinadora Nacional per la Democràcia i el Canvi (CNDC) a la regió d'Ouargla, que va aconseguir mobilitzar milers de persones per exigir un treball digne i protestar contra l'exclusió econòmica, la injustícia social i la poca inversió del govern algerià en la regió.

"Aquest moviment va jugar un paper clau en l'alçament anti-*fracking* al sud del país", explica Pérez en relació amb el moviment que va començar el gener de 2015, després que les autoritats algerianes anunciassin que un consorci format per les empreses Sonatrach, Total i Partex començaria a perforar un primer pou pilot de gas esquist a In Salah, a la conca d'Ahnet. "L'oposició pública va ser molt forta i va sorprendre el govern perquè suposava una gran amenaça pels plans d'exploració de multinacionals com Total o Shell", explica Pérez. "De moment, el que ha fet el govern algerià és comprar la pau social donant feina a les persones aturades de la regió", aprofitant la situació de pobresa i necessitats de feina que viu el sud del país. ●

L'altra via: les reserves del mar Caspi

A banda del Midcat, l'altra alternativa projectada per les autoritats europees per no dependre del gas rus és el Trans Adriatic Pipeline (TAP), una canalització que es va començar a construir el 2016 i que pretén connectar la frontera entre Grècia i Turquia i el sud d'Itàlia amb un traçat de 878 quilòmetres. Aquest oleoducte culminarà la part occidental del Southern Gas Corridor, un megaprojecte que, a través de 3.500 quilòmetres de recorregut, unirà les reserves de gas del mar Caspi i el continent europeu i en el qual participaran dotze multinacionals energètiques, amb un pressupost total de 45.000 milions de dòlars.

A principis de 2017, el projecte va topar amb l'oposició del veïnat de Melendungo -una petita població de la regió italiana de la Pulla-, que va organitzar protestes per bloquejar la tala d'oliveres que suposava el pas de l'oleoducte per la seua regió i va aconseguir que el govern italià aturés el projecte temporalment. No obstant això, la pressió exercida per les empreses involucrades en la construcció de

l'oleoducte per preservar els seus interessos està forçant la represa del projecte. Segons Elena Gerebizza, de l'associació Re:Common Italia: "Aquest és un projecte completament innecessari que hauran de pagar tots els ciutadans i que, a banda de ser opac i poc transparent, fa que el govern d'Itàlia col·labori amb els règims antidemocràtics de Turquia i l'Azerbaidjan".

Tenint en compte la caiguda del consum de gas des de 2009 i les intencions europees -segons els Acords de París de 2015- de reduir el consum d'hidrocarburs, Pérez conclou: "Cada cop veig més clar que aquestes estructures tenen poc a veure amb el gas; l'interès rau en el negoci que suposa construir-les, tenint en compte les garanties públiques que ofereixen els governs perquè aquestes empreses puguin entrar al negoci sense arriscar el seu capital i que, en cas de no funcionar -com va passar amb la planta Castor-, no hi perdran res perquè seran indemnitzades i recuperaran la inversió. És un negoci rodó".

Amb l'èmfasi que la caracteritza, Raquel Rolnik no es va cansar de repetir-ho quan era relatora especial per a un habitatge adequat de les Nacions Unides: "L'habitatge ha passat de complir una funció social a convertir-se en una mercaderia per acabar sent un actiu financer". En aquesta ocasió, l'arquitecta i urbanista ha tornat a Barcelona per participar en una conferència organitzada pel CCCB sota el títol Les ciutats, en mans de les finances globals. Entre 2013 i 2014, el volum de compra de propietats per part d'empreses a les cent principals ciutats receptores va saltar de 600.000 milions de dòlars a un milió de milions. A Barcelona, les empreses inversores ja acaparen un 43% de la compra de pisos. Les xifres generen vertigen. Amb Rolnik, procurem desgranar-les i analitzar què ens diuen.

Alertes que "estem sota un nou poder colonial, les finances globals". Ho sotmeten tot a les ciutats?

Les finances globals estan dictant el destí de la ciutat, especialment pel seu vincle amb les formes d'ocupació del territori, establert a partir del que es defineix com el complex immobiliari-financer. Cada vegada més, la lògica immobiliària és una part indissociable del circuit financer global, de l'excedent financer global, que cada vegada és més gran, més potent i més globalitzat. Permanentment, busca on pot entrar per generar interès i créixer. El sector immobiliari s'ha revelat com una de les fronteres preferides d'aquest circuit a causa de diverses raons. Una és la transformació que es produeix dins el sector immobiliari a partir de la possibilitat de titularitzar, que significa poder fer circular un immoble en el mercat financer sense que circuli realment. L'immoble està aturat en un lloc, però es mou a través dels bits electrònics, que donen dret a un accionista a participar de la renda que pot generar sense ser-ne propietari. L'altra és que els grans *players* de les finances globals com els bancs, els fons de pensions dels treballadors o els bons sobirans dels països necessiten aquesta renda a mitjà i a llarg termini... i això és el que ofereix el sector immobiliari.

Ni bons de l'Estat ni borsa ni dipòsits bancaris, el sector immobiliari és el que ofereix més rendibilitat -un 8,8%-, mentre el preu de l'habitatge es dispara. L'immoble també es veu com un actiu no utilitzat, no més registrat, que permet que l'accionista l'utilitzi com a garantia per poder tenir més accés a fons financers. Encaixa perfectament amb les necessitats de remuneració del capital financer. L'únic problema és que no té res a veure amb la necessitat de la gent i, per tant, sotmet la lògica de la producció i la utilització de l'espai de la ciutat a la necessitat de generar renda i interès per als capitals financers. Estem parlant d'un fenomen global i els grans actors també són actors globals. Qui són els

grans fons del sector immobiliari internacional? L'Abu Dhabi Investment Fund, el Fons de pensió dels mestres de Texas, el Banc de Finances... estem parlant d'actors globals que no tenen cap vincle amb els territoris, no més amb la seva necessitat de negoci, i que competeixen amb la gent per la localització. Però com pot competir amb aquests actors la gent, amb els seus sous i la seva capacitat limitada de pagament? Sempre perdran. El fet que els inversionistes ni tan sols necessitin que els immobles siguin utilitzats immediatament encara és més pervers. Això significa que, globalment, podem tenir un estoc construït buit, no utilitzat, i, alhora, gent desesperada perquè no té un lloc on viure. El fenomen és global, però es configura de manera particular a cada lloc.

En el context barceloní, ha sorgit una amalgama d'organitzacions, assemblees i sindicats per defensar el dret de viure i habitar els barris davant la compra d'edificis d'habitatges sencers per part d'empreses inversores. Barcelona està especialment subjecta a aquest complex immobiliari financer?

A Barcelona, hi ha dos fenòmens. Un és molt semblant al que succeeix a Londres o, també, a Nova York: el fet que milionaris, plutòcrates i estrangers comprin immobles, que utilitzen eventualment i els serveixen com el que s'anomena *safe deposit box*. En paraules de Manoel Alves, un lloc on atresorar les fortunes, molt semblant al que eren les grans caixes de pedres precioses on es guardaven les fortunes i els tresors dels involucrats en l'operació de saqueig colonial durant els segles XVI, XVII i XVIII. Ara i aquí, hi ha un nou poder colonial financer i el sector immobiliari és una via per atresorar el que es roba a tota la humanitat. En aquest mercat, una part de les compres i les vendes es fa a través de paradisos fiscals, *offshore*. No sabem qui n'és el beneficiari final i eviten impostos, que, si es paguessin, almenys redistribuirien una mica la riquesa. L'altre fenomen és el turisme. El fet que Barcelona

Raquel Rolnik,

arquitecta i urbanista

“El sector immobiliari és una via per atresorar el que es roba a tota la humanitat”

Text: Gemma Garcia | @gemma_g_fabrega
Fotografia: Freddy Davies | @FreddyDU_photo

s'hagi convertit en un destí turístic -i molt important- no sorgeix del no-res, sinó que és un procés que s'ha impulsat a partir de les polítiques urbanes desenvolupades a la ciutat des dels Jocs Olímpics.

Els macroesdeveniments esportius són una de les palanques de l'especulació?

Des d'una perspectiva internacional, Barcelona va ser pionera d'aquest model. Els macroesdeveniments són puntes de llança de la reestructuració del mercat, de la globalització de la ciutat cap al mercat i de l'entrada del complex immobiliari financer a la ciutat. Clarament, a Barcelona, això es va produir a partir de la reestructuració urbana en el marc dels Jocs Olímpics i va continuar després de l'esdeveniment. A altres ciutats, també. Ara, ens trobem amb el fet que, amb el fenomen turístic, hi ha gent que lloga a través d'Airbnb per poder tenir una renda addicional, per fer front a la desocupació, la manca d'alternatives de feina, la precarització... i competeix amb la gent que necessita els pisos per viure. La trampa perversa és que, justament, alguns veïns que són víctimes d'aquest procés també en són actors, sense voler-ho, empesos per la falta d'opcions i protecció. Això també ha impulsat alguna gent a transformar el seu propi habitatge en un actiu.

Què és la 'Marca Barcelona'?

És la punta de llança de la reestructuració de les ciutats. El model Barcelona s'ha transformat en un model de ciutat, de competència per captar la inversió financera global. Ara, és fàcil parlar-ne i criticar-la, estem fent una avaluació, però entenc que, quan es va crear la marca, era difícil entreveure el que succeiria a mitjà i a llarg termini. Avui és una evidència.

Abans del nou cicle immobiliari, l'habitatge ja era un bé d'inversió. Han canviat els rostres?

Cal entendre aquest cicle. Es produeix un canvi de ros-

tres i es tendeix a un propietari sense rostre. És un propietari abstracte: un fons d'inversió amb milers d'accionistes dispersos a l'espai global planetari, que operen ràpidament. Tot succeeix en una esfera fictícia. És absolutament abstracte. Això és un dels elements més complicats. Tot i que, efectivament, ja hi havia especulació i desigualtat abans, l'escala del que succeeix ara és totalment diferent i això ha d'implicar un canvi polític. El fet que, abans, els senyors de la ciutat es coneguessin -tenien noms- feia que el govern local i la resta d'agents també ocupessin un espai de confrontació amb aquests senyors i, per tant, era possible establir algun tipus de negociació i intermediació política. Però, ara, tot passa per dalt i per fora; no hi ha rostres ni identificació ni una esfera de negociació possible. Així doncs, la capacitat d'incidència política dels governs sobre el fenomen és molt més reduïda. Qui participa en aquest joc són grans corporacions com Blackstone, que tenen una capacitat d'actuació forta, diferent de la que tenien els terratinents històrics de la ciutat.

Els governs han estat una pota essencial del model?

Estem parlant d'un procés massiu de desposseïció. Massiu! Per això parlo de nou poder colonial, perquè és una ocupació territorial que implica la promoció d'una cultura. La visió de l'habitatge i l'espai com una mercaderia i no com un dret o una política social és hegemònica. La situació ha estat construïda durant dècades i impulsada, inclús protagonitzada, pel mateix Estat. L'Estat ha promogut la idea que l'habitatge és una mercaderia, un actiu, i tot el que tenia a veure amb un dret humà, com a part d'una cistella de polítiques socials que havia de promoure l'Estat, es va esvaïr per construir la idea hegemònica que el mercat és qui s'ocupa de tot. El desmantellament de l'estat del benestar és l'origen del fet que la gent exposi la seva vida, la seva família i la seva història a l'endeutament. La crisi és l'expressió clara de l'error del model. El model prometia

“ ”

Hi ha gent que lloga a través d'Airbnb per poder tenir una renda addicional, per fer front a la desocupació

La visió de l'habitatge i l'espai com una mercaderia i no com un dret o una política social és hegemònica avui dia

que, finalment, tothom seria propietari del seu pis, feliç per sempre, a través del crèdit *subprime*. En realitat, el que va succeir -el rastre de la bombolla i la crisi- és que una quantitat molt gran de gent es va quedar sense casa i endeutada. I ara, la resposta ha estat la mateixa. Hi ha un nou sector corporatiu financeritzat, que és el del lloguer, que entra com un voltor a comprar l'estoc depreciat i posa en marxa una política de lloguer. Els fons poden esperar, però la gent no.

Els anomenats governs del canvi van aterrar a algunes viles i ciutats, però les dificultats d'accés a l'habitatge no s'han aconseguit revertir. Hi ha massa poca intervenció sobre el mercat?

Hi ha límits molts clars per a l'actuació d'un govern local davant d'aquest fenomen, però també queda molt clar que s'ha de desmantellar la idea hegemònica, també cultural, que el mercat és qui se n'ocupa. És qüestió de transformar la situació, fer-la visible. Les famílies, com a part de l'engranatge, senten que el problema és el seu fracàs. I no ho és. Per construir la idea que s'ha de tenir habitatge, cal incidir molt en un canvi cultural, cal desmuntar les polítiques neoliberals. El neoliberalisme no és només una política macroeconòmica, també és una hegemonia cultural. Des d'un punt de vista local, s'han d'impulsar polítiques socials d'habitatge i cal més regulació en el camp de la planificació. És possible regular-ho. Molts dels elements de què estem parlant depenen de regulacions més generals a escala nacional, inclús supranacional, però el govern local pot incidir en el mercat a partir dels seus instruments de planificació urbana. Un govern local es pot connectar amb altres governs locals per fer una força internacional global de fre a aquesta lliure circulació del capital financer que no té cap compromís amb el territori i està involucrat en els processos de desposseïció.

Sovint, la intervenció de l'administració ha anat en la direcció oposada?

El mateix Albes -amb qui treballo- utilitza la metàfora del complex immobiliari financer, inspirant-se en el

“ ”

Un govern local es pot connectar amb altres governs locals per fer una força internacional global de fre al capital financer

Al Regne Unit i als EUA, les poques propietats cooperatives que existeixen s'han vist menys afectades per la crisi financera

complex industrial militar nord-americà. És un triangle que involucra el sector de la producció de l'espai, el sector financer i l'Estat, el govern, la política. Els tres agents són indissociables, no només en termes de corrupció, sinó també de polítiques, de processos decisoris a l'interior de l'Estat. Tot el procés de submissió a la lògica financera ha estat promogut a partir d'una acció de l'Estat. És mentida la idea venuda per la ideologia neoliberal de deixar que el mercat vagi per lliure, l'Estat sempre s'ha situat a dins, capturat per aquesta lògica, i ha utilitzat els seus instruments de regulació, fins i tot pressupost públic, per promoure la privatització de la ciutat i la seva obertura cap a les finances. Ha transformat l'espai urbà en un *playground* per a les finances globals, amb una posició molt activa i protagonista. L'Estat és central en el complex i, en el cas espanyol, es veu claríssim.

La crisi va posar en evidència que el model de tinença de la propietat no havia funcionat. Ara, la inversió s'ha desplaçat cap al lloguer. Quines altres fórmules d'accés a l'habitatge s'haurien de promoure?

Hi ha experiències... Sobretot, cooperatives i els *community land trust*, parts senceres de la ciutat que poden estar en mans cooperatives -no només edificis. Això frena bastant la possibilitat de compravenda per part dels fons. Ho vam veure al Regne Unit i els Estats Units, on les poques propietats col·lectives i cooperatives que existeixen s'han vist molt menys atacades i afectades per la crisi financera hipotecària. Cal crear espais alliberats del circuit financer global, espais protegits per a la gent. Això passa per operar canvis en el tipus de propietat i també per establir instruments de planificació. Avui, tota la política urbana s'organitza a partir del mantra que la millor utilització és la que genera més renda i no la que és més necessària per a la gent. Aquest és el canvi que cal fer: reprendre la idea de la utilització, de la necessitat com a base.

Parlant de l'ús, l'obra social de la PAH n'és l'expressió pràctica?

Avui dia, les ocupacions d'edificis buits no només són una forma de resistència davant aquest poder colonial, sinó també la manera a través de la qual la gent experimenta noves formes d'utilització enfocades a cobrir les necessitats com a element essencial. En aquest

“ ”

Les ocupacions funcionen com a experimentació, com a prefiguració de formes alternatives de vida i d'organització

Els mecanismes de l'ONU han tingut el poder de denunciar i amplificar la veu d'aquells i aquelles a qui els violen els drets

sentit, també funcionen com a experimentació, com a prefiguració de formes alternatives de vida i d'organització de l'espai i la vida social en aquest espai. Crec que això passa aquí amb les accions directes de la PAH per transformar espais buits en llocs per viure, però també ho veiem cada dia a São Paulo i a moltes altres ciutats del món. Té a veure amb aquest moviment central que és l'ocupació de l'espai i la seva transformació per contrarestar la idea i la pràctica que el millor destí és aquell que propicia més interès per a l'inversionista. Aquestes accions són molt importants, no només són accions desesperades. Són una acció d'experimentació directa d'una altra possibilitat. L'ocupació d'espais s'ha de protegir, promoure, impulsar... perquè és absurd que hi hagi tants habitatges i espais buits i tanta, tanta gent sense lloc on viure, tanta gent desposseïda del seu vincle amb el territori. Cada vegada hi ha més resistències i insurgències.

Mentre vas ser relatora de les Nacions Unides, vas visitar l'Estat espanyol en diverses ocasions. Ja hi havia símptomes de la financerització de l'habitatge aleshores?

Durant el període que vaig ser relatora, vaig presentar dos informes sobre la violació del dret a l'habitatge a les Nacions Unides, al Consell de Drets Humans i al comitè vinculat a l'Assemblea de l'ONU. Després d'acabar el meu mandat, el 2014, em vaig posar a escriure un llibre que ha pretès recollir els informes del període amb una mirada global. I sí, aleshores ja era clar que, darrere el procés de privatització de les infraestructures i les empreses públiques-privades, la transformació de la ciutat i l'obertura cap al mercat financer internacional, hi havia la financerització de l'espai de la ciutat, de la política urbana. El nou eix de financerització no és només la construcció, sinó també la gestió dels serveis i els espais com una àrea que genera interès a partir de la manipulació de les nostres dades, el que coneixem com a *smart cities*.

Després de sis anys a les Nacions Unides, creus que aquest ens és un instrument útil?

Desafortunadament, els instruments i els mecanismes que tenim en el camp dels drets humans no tenen el poder i la capacitat d'imposar i decidir canvis. És claríssim. Però això no significa que no serveixin per a res. Crec que els mecanismes han tingut el poder de denunciar i, com vaig concloure com a relatora, d'amplificar la veu d'aquells i aquelles a qui els violen els drets, normalment la gent més vulnerable i amb menys veu a l'esfera pública. Per tant, el que fan és amplificar aquesta veu i portar-la a l'esfera pública.

També vas ser secretària de Programes Urbans del primer govern de Lula da Silva al Brasil. Per què vas abandonar?

Primer, vaig ser part important d'un moviment nacional per a la reforma urbana al país, que va començar a finals dels anys 70, en el marc de les lluites contra la dictadura i pel reconeixement de l'existència d'assentaments irregulars informals i el seu dret a ser part de la ciutat. A partir d'aquí, vam impulsar una agenda i vam treballar en el marc regulador a nivell local i després nacional. Això va ser part d'un gran moviment de reorganització partidària, sota el lideratge del Partit dels Treballadors (PT), que va guanyar les eleccions. El que va passar és que quan la gent estava en la seva batalla pel dret a la ciutat i a l'habitatge, les polítiques neoliberals i la financerització de l'habitatge i la política urbana també van penetrar i van guanyar hegemonia al Brasil. La meua sortida del Ministeri de ciutats marca el reconeixement de què a l'interior mateix del Govern, sota el lideratge del PT, però en un govern de coalició -inclús amb sectors molt conservadors-, l'agenda de la reforma urbana vas ser derrotada. Vaig tornar a la universitat, per fer treball d'investigació per conèixer el que passa, perquè crec que part del problema és la foscor, l'opacitat, del circuit financer. ●

a doble espai

La reconstrucció de la classe obrera global

L'autora és economista, professora de sociologia a la Universitat John Hopkins i directora de l'Arrighi Center of Global Studies, on coordina un grup de recerca sobre protestes socials globals. Ha escrit el llibre *Fuerzas de trabajo. Los movimientos obreros y la globalización desde 1870*, traduït a dotze idiomes.

Beverly J. Silver

Traducció d'un article publicat a 'ROAR Magazine'

L'onada de vagues originades l'any 2016 a la Xina és una de les darreres manifestacions d'una dinàmica que es podria resumir amb una frase: el conflicte capital-treball persegueix el capital allà on va. En altres paraules, la contínua expansió geogràfica de la producció en massa a tot el món -des de mitjan segle XX fins al present- ha donat lloc, també, a successives onades de noves formacions obreres i conflictes laborals, un fenomen que Marx ja va descriure. Podem identificar un patró de *déjà vu* segons el qual el capital manufacturer es va traslladant a noves ubicacions geogràfiques en cerca de mà d'obra més barata i més dòcil. Però, tot i que el treball s'ha debilitat als indrets d'on ha marxat el capital, més que un procés de desregulació del mercat local i les taxes amb la intenció d'atraure capital estranger, el resultat ha estat la creació de noves classes obreres i nous moviments laborals forts a cada ubicació de producció nova i privilegiada.

Aquesta dinàmica es va visibilitzar amb els *miracles manufacturers* del Brasil i Sud-àfrica durant els anys seixanta i de Corea del Sud a la dècada dels setanta, que, en el transcurs d'una generació, van ser rellevats per l'aparició dels *miracles del moviment obrer*, que van desmantellar els règims laborals repressius que havien garantit aquella força de treball barata i dòcil. És la mateixa dinàmica que trobem avui dia a la Xina.

Automatització i re-deslocalització

La resposta dels capitalistes davant l'onada de conflictes obrers a la Xina ha estat el reforç de la reubicació de la producció a indrets amb una mà d'obra encara més barata. Les fàbriques s'estan traslladant des de les zones costaneres cap a les províncies de l'interior i a països més empobrits d'altres zones de l'Àsia, com ara el Vietnam, Cambodja i Bangla Desh. Però, gairebé immediatament, els informes de vagues als nous llocs privilegiats d'inversió van confirmar la tesi que el conflicte persegueix el capital. Cada vegada més, sembla que el capital ja no té cap lloc on anar.

Una altra resposta del capital ha estat accelerar la tendència a l'automatització de la producció, històricament desplegada a llarg termini. En altres paraules, ha abordat la resolució del problema del control del treball mitjançant l'eliminació dels treballadors del procés de producció, tot i que l'automatització continua sent un factor important d'agitació laboral. L'eliminació completa del tre-

La producció 'just-in-time' també ha enfortit el poder dels treballadors per interrompre la producció

L'augment de la protesta es manifesta en les mobilitzacions de jovent a l'atur arreu del món

De fet, això és precisament el que va passar l'any 2010 a la Xina, on la vaga en una fàbrica d'automòbils va fer caure, a curt termini, totes les operacions comercials d'Honda a la Xina.

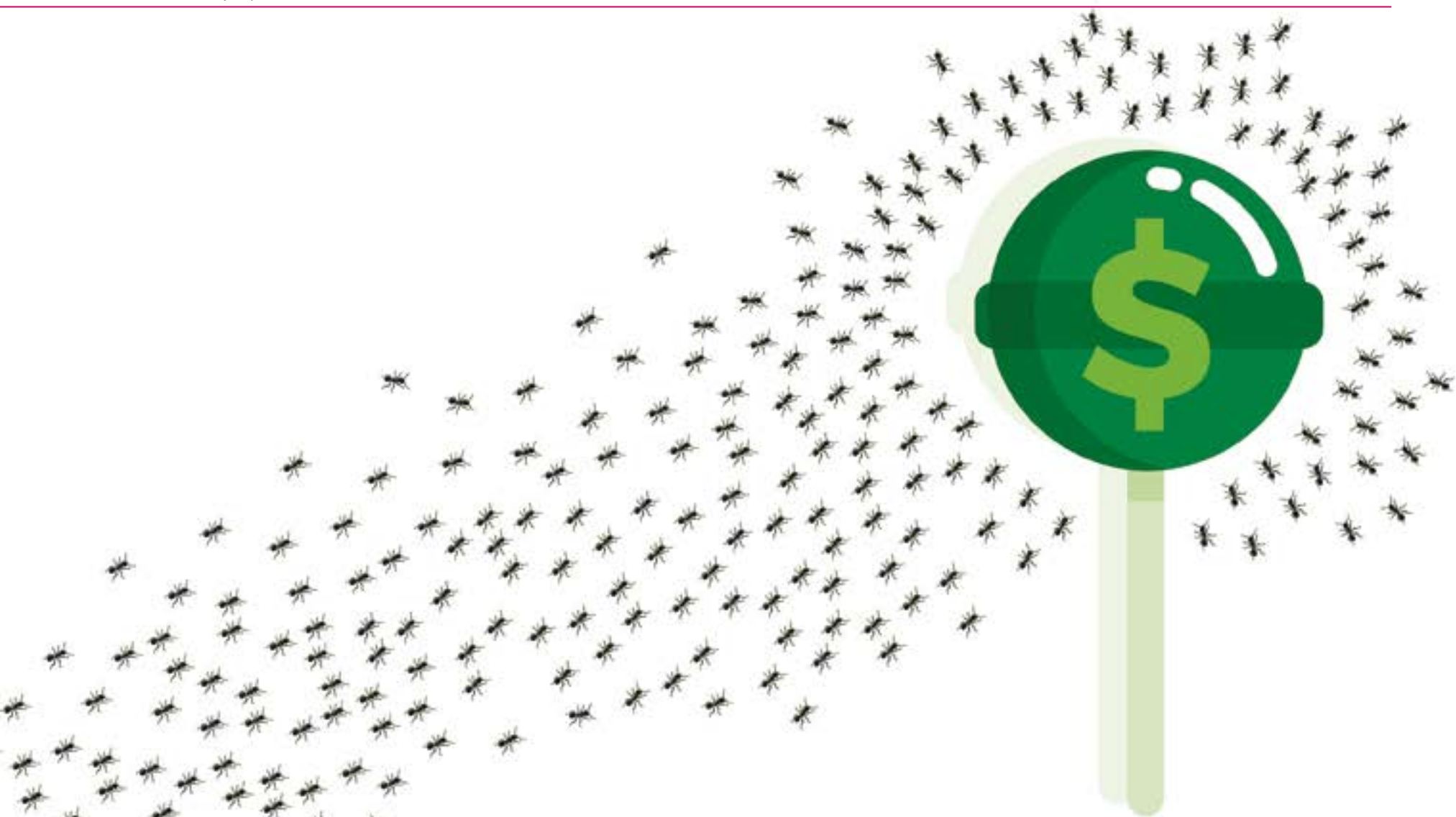
Així mateix, la globalització del comerç i la producció ha incrementat el poder de negociació dels treballadors del transport i les comunicacions, ja que les vagues en aquests sectors han ampliat l'espectre de les economies regionals i nacionals, així com tota la cadena de subministraments mundials. Així doncs, tot i que la història convencional de l'aixecament del febrer de 2011 a Egipte se centra en les protestes al carrer i l'ocupació de la plaça Tahrir, Mubàrak va renunciar al càrrec quan els treballadors del Canal de Suez es van declarar en vaga -amb tota la repercussió que això va suposar pel comerç nacional i internacional.

Tot i que seria una errada subestimar el paper present i futur de les lluites obreres en la producció, també seria una errada subestimar el paper de les lluites al carrer. De fet, la naturalesa entrelaçada de tots dos espais de lluita es pot deduir del volum I d'*El Capital*.

D'una banda, el que passa a la "morada oculta de la producció" va ser l'enfocament de Marx a les seccions centrals del volum I d'*El Capital*, on defineix el conflicte endèmic capital-treball en relació amb la durada, la intensitat i el ritme de treball. La naturalesa endèmica del conflicte del capital i el treball en la producció continua sent rellevant avui dia. D'una banda, al capítol 25, Marx

/ VISUAL OMELETTE

fa pa-
lès que
la lògica de
desenvolupament
capitalista no només
conduïx a lluites endèmi-
ques al lloc de treball, sinó també
a una pugna més àmplia a escala social,
ja que l'acumulació de capital va de la mà de
"l'acumulació de la misèria" i expandeix l'exèrcit
de reserva de treballadors desempleats, subocupats i
contractats precàriament.

Irrupció de conflictes laborals de 'nou tipus'

Des d'aquest punt de vista, el capitalisme històric no només es caracteritza per ser un procés civil de destrucció creativa, sinó també per la seva tendència, a llarg termini, a destruir els mitjans de vida existents a un ritme més ràpid que el de la creació de nous mitjans. Aquesta tendència assenyala la necessitat de conceptualitzar un tercer tipus d'agitació laboral, a més de la protesta de les classes treballadores realitzades (a l'estil Marx) o no realitzades (a l'estil Polanyi). Aquest tercer tipus -pel qual no tinc un nom- és la protesta dels treballadors exclosos pel capital. És a dir, aquells membres de la classe treballadora que no tenen res per vendre, només la seva força de treball, però tenen poques perspectives de vendre-la durant la seva vida.

Els tres tipus de conflicte laboral són resultat de les diferents manifestacions dels processos de desenvolupament capitalista. Els tres són visibles en l'actual increment global de l'agitació laboral i de classe i les protestes d'un gran nombre de joves desempleats a tot el món són l'exemple paradigmàtic del tercer tipus. Finalment, el destí de tots tres també està profundament entrellaçat.

L'optimisme de Marx sobre l'internacionalisme obrer i el poder transformador de les lluites proletàries es va basar, fonamentalment, en la suposició que els tres tipus de treballadors -els que estan incorporats com a treballadors assalariats en la seva última fase de l'expansió material, els que estan sent rebutjats com a resultat de l'última ronda de reestructuracions i els que són excedents respecte a les necessitats del capital- es trobaven dins les mateixes llars i comunitats de la classe treballadora. Vivien junts i lluitaven junts.

En altres paraules, Marx va sostenir que les distincions dins la classe treballadora -entre els empleats i els aturats, l'exèrcit actiu i el de reserva, els que tenen el poder per imposar interrupcions costoses de la producció

al capital i els que només tenen el poder d'interrompre la pau als carrers- no se superposaven a les diferències de ciutadania, raça, ètnia o gènere. Els treballadors encarnaven els tres tipus d'agitació i constituïen una classe obrera amb poder i queixes comunes i amb la capacitat de produir una visió postcapitalista que prometés l'emancipació de tota la classe obrera mundial.

Reconstrucció de la solidaritat de classe

Històricament, però, el capitalisme es va desenvolupar braç a braç amb el colonialisme, el racisme i el patriarcat, va dividir la classe treballadora amb aquestes línies d'estatus (com la ciutadania, la raça o l'ètnia i el gènere) i va empobrir la seva capacitat de produir una visió emancipadora per al conjunt de la classe treballadora.

Avui dia, hi ha diversos indicis que aquestes divisions s'estan endurint: l'increment dels sentiments antiimmigració i xenòfobs, els esforços per restringir els fluxos migratoris i el reforçament dels privilegis basats en la ciutadania. Però, alhora, també hi ha signes que aquestes divisions, en altres aspectes, s'estan desdibuixant -si no és que es trenquen- i estan obrint perspectives en l'àmbit local, nacional i internacional per a mobilitzacions amb capacitat d'aplegar els protagonistes dels tres tipus de conflictes laborals, promoure la solidaritat entre ells i generar projectes emancipadors i transformadors per al segle XXI. ●

**Mubàrak no va
dimitir per la plaça
Tahrir, sinó quan la
plantilla del Canal
de Suez es va
declarar en vaga**

**Seria una errada
subestimar el
paper present
i futur de les
lluites obreres
en la producció**

pàgina oberta

Veritat en punt zero: del neomasclisme i els temps líquids

La negació de l'evidència o postveritat també es manifesta en la lluita per la igualtat a través de discursos postmasclistes. El fonament d'aquest pensament és la negació de la desigualtat de poder estructural existent entre homes i dones

Marisa Fernández

Advocada i membre de Dones Juristes

Quan algú de l'entorn del president americà Trump va parlar de relats alternatius, em va venir a la memòria el neomasclisme, les seves veritats i els seus fets alternatius. Igual que l'anomenada postveritat, el neomasclisme o postmasclisme fa una manipulació de la veritat; com que, a hores d'ara, ningú no critica obertament la igualtat ni els avenços aconseguits per les dones, el neomasclisme parteix d'aquests conceptes i els tergiversa fins a canviar-ne el sentit.

Els relats alternatius aniquilen la veritat, que deixa de ser un valor absolut. De vegades, les veritats es poden esmicolar entre els dits, però la tendència a deixar-se portar pels judicis propis, els eslògans, les idees simples i les creences personals ens envaeix; les mentides són acceptades en la mesura que confirmen les conviccions pròpies. Es tracta d'explicar les coses complicades d'una manera ben senzilla, a l'abast de tothom, i d'utilitzar elements emocionals que es presenten falsament com a evidències. Quan els fets objectius són menys importants que les emocions, quan la tendència dominant és pensar que "no és mentida si creus que és veritat", convé recordar el que deia Zygmunt Bauman: vivim en uns temps en què es renuncia al pensament, temps líquids, volubles, inestables, canviant, a punt de desbordar-se; uns temps en què l'oblit i la renúncia a la memòria són una condició d'èxit.

El feminisme molesta, és impertinent, no és líquid, és sòlid, qüestiona

l'ordre establert i explica les formes més subtils d'opressió; és una ideologia igualitària, no supremacista. El feminisme és un moviment alliberador, que defensa que totes les persones tenen els mateixos valors i els mateixos drets, sense estereotips ni binarismes culturals.

El neomasclisme és la nova versió *civilitzada* del masclisme i utilitza un discurs presumptament igualitari, ple de paranys, negacions i veritats alternatives que, en declarar que ja existeix la igualtat entre dones i homes, deixa de banda tots els indicadors que demostren el contrari: la infrarepresentació social i política de les dones, la bretxa salarial, les dones assassinades per les seves parelles o exparelles, el sostre de vidre o la sobrecàrrega de les cures domèstiques.

Falses denúncies i denúncies creuades

Frases com: "Jo no sóc feminista ni masclista, jo crec en la igualtat", "No a la violència vingui d'on vingui" o "També hi ha violència de gènere contra els homes" són una altra mentida perquè la violència de gènere suposa poder i dominació i això no es pot donar de la dona contra l'home, atès que no existeix un sistema ideològic i cultural que oprimeixi els homes, sinó a l'inrevés. El fenomen social és l'assassinat

/ CLARE NELSON

de 50, 60 o 70 dones per part de les seves parelles o exparelles cada any a l'Estat espanyol, situació que conforma una emergència social que els neomasclistes o *machinazis* neguen perquè resulta que, ara, el drama és el dels homes maltractats.

Denúncies falses: una altra mentida o postveritat. Quan la Fiscalia General de l'Estat assegura que només el 0,0079% de les denúncies per violència de gènere presentades durant els últims set anys han desencadenat la incoació de diligències penals per un delictes de denúncia falsa, el debat es revela com una gran bufonada destinada a alimentar les conviccions pròpies.

En canvi, s'oculta el fenomen de les denúncies creuades, una estratègia de defensa que utilitzen molts homes acusats de violència masclista, que, al seu torn, denuncien les dones per suposades agressions. El Consell General del Poder Judicial posa de manifest l'augment d'aquest fenomen a l'última *Guía práctica de la*

Ley Orgánica 1/2004, de 28 de diciembre, de Medidas de Protección Integral contra la Violencia de Género (octubre 2016), expressa la seva preocupació i recomana als jutjats que analitzin amb rigor les denúncies presentades contra la dona per poder discernir si les lesions que pugui presentar l'home són producte de l'autodefensa. L'informe identifica com a problema principal el fet que els jutjats de violència sobre la dona iniciïn un procediment per maltractament mutu "de manera automàtica".

'Machinazi', 'feminazi', 'femi-Stasi'

Una altra via és ridiculitzar el llenguatge inclúsiu, burlar-se'n, fer-ne befa. Un dels objectius feministes és assolir un llenguatge no sexista, un llenguatge més just, menys violent, que no pugui ser utilitzat contra ningú com a arma d'exclusió; i, davant d'aquesta aspiració, el discurs manipulador del neomasclisme es queda en l'anècdota, en la superfície, com si el masculí fos la mesura de totes les coses, tot i que les regles gramaticals s'han arrelat a la paraula home per referir-se a tota la humanitat a causa dels valors socials i culturals dominants, patriarcal i androcèntric, i a una sòlida tradició de segles que no permetia la visualització de les do-

nes; un llenguatge parcial que no ens incloïa com a persones.

Com afirma Eulàlia Lledó a l'obra col·lectiva *NOMBRA. En femenino y en masculino. La representación del femenino y el masculino en el lenguaje* (Instituto de la Mujer, Madrid, 1995), la llengua és un cos viu; les úniques llengües que no es modifiquen són les llengües mortes. Les llengües canvien; canvien la realitat i la seva valoració.

El llenguatge crea referents; és un mitjà de comunicació a través del qual construïm el nostre pensament i la nostra representació social; segons com anomenem la realitat, li donem sentits i significats diferents i les regles gramaticals, que sempre han estat susceptibles de canvis, no ho poden impedir.

Entretant, el masclisme va transformant el seu llenguatge per perpetuar la desigualtat; neologismes pejoratius com *feminazi* o *hembrismo* han estat acceptats per la RAE amb una celeritat insòlita. El terme *feminazi* va néixer els anys 1990 als EUA, quan un ultraconservador va anomenar així les dones que defensàvem el dret a l'avortament, i ha ressorgit vint anys després com a sinònim d'ideologia totalitària, igual que *femi-Stasi* o *odiahomes*.

Tenim la convicció que, cada cop que hi ha un rearmament polític del feminisme i la perspectiva de gènere comença a formar part de l'agenda política, el patriarcat i els seus aliats reforcen el neomasclisme.

I, avui, una vegada més, hem de cridar: veritat, llibertat i igualtat. ●

“

El terme 'feminazi' va néixer els anys 1990 als EUA, quan un ultraconservador va anomenar així les dones que defensàvem el dret a l'avortament

Sortir (del tot) de l'armari

Marta Molas | @martathegoodone

Repensar, treballar i viure la sexualitat és una manera d'apoderar-se i trencar amb les cotilles que ens ha imposat la societat capitalista, heteropatriarcal i coitocentrista. Parlem amb quatre persones que, des de diferents vessants, estudien i feinegen amb la sexualitat, els cossos, les emocions i les relacions per fer persones més lliures i sàvies

A la joguineria eròtica Amantis del barri de Gràcia de Barcelona, una tarda entre setmana, una sexòloga feminista demana a les assistents que dibuixin el seu cony. Les assistents riuen, s'interessen i *flipen* alhora. Es va creant un ambient màgic on es construeix la sexualitat i la feminitat a través de paraules com vulva, cony, vagina, flux, glàndula i mucosa... El taller és impartit per Carolina Checa, treballadora social i sexòloga amb mirada feminista del Centre Jove d'Atenció a les Sexualitats (CJAS).

Checa ens explica que va començar a fer aquests tallers pel "sentiment de ràbia i enuig" que li provocava constatar el biaix del coneixement i "tots els interessos que hi ha darrere la informació que se'ns dona o se'ns veta". Quan va començar a treballar impartint tallers, explica, va ser molt fort veure el desconeixement que tenien tant les nenes com les joves o les dones adultes; i ja no parlem de la invisibilització dels conys dels nois o les persones trans".

El taller d'autoconeixement és un espai individual i col·lectiu dirigit a dones, lesbianes i trans. Consta de dues parts, una teòrica i una pràctica: primer, es fa un recorregut per tots els missatges que hem rebut des que som petites i se'n fa una anàlisi crítica, social i cultural. "No obris les cames; sigues una senyoreta; no et toquis; com que tens la regla ja ets una dona, has de ser neta...", són missatges que impregnen i que, al taller, intenten desnormalitzar. Posteriorment, tracten el cony des d'una visió anatòmica i fisiològica. Després de la teoria, arriba la pràctica: es fa amb miralls, tovalloles, lots, espèculs i fins i tot amb una petita microcàmera "capaç de fer fotos de la vagina i el cervix", explica la sexòloga. Checa defensa el coneixement com a poder, però també com a dret: "La sexualitat no és un aspecte privat que escollim lliurement entre diverses opcions possibles, sinó que és un lloc on s'estableixen formes de control i dominació basades en paràmetres capitalistes, heteronormatius, coïto- »

» centristes i on existeixen moltes formes d'exclusió”.

Feminisme: sexualitat, comunicació i poder

No podíem continuar aquest article sense contactar amb una de les feministes de més renom aquí i fora de les nostres terres. Diana J. Torres, coneguda amb el nom de Pornoterrorista, és artista i activista, però, especialment, feminista. Amb tres llibres que repassen aquestes i d'altres qüestions a les espatlles, el seu tractat *Coño Potens* té una importància especial. Hi analitza, a través de la història i fins a arribar a l'actualitat, el menysteniment i la reclusió de la sexualitat femenina dins els murs de la repressió masclista. Amb ella, anem al gra: la sexualitat apodera? “Absolutament sí. És una de les coses que ens connecta millor amb nosaltres mateixes. Una forma de comunicació que ha estat truncada pel sistema que habitem. El fet que puguem comunicar-nos a nivell sexual ja ens omple de poder. El sistema no vol que les persones pensin; l'Estat vol quedar-se els nostres cossos i prendre decisions sobre ells. És una història que ve de llarg, que s'institueix amb l'inici del sistema patriarcal i de l'acumulació: comença l'explotació del cos de la dona com una eina de parir més servents”, arenga Diana. I afegeix: “Apoderar-nos a través de la sexualitat és deixar de pensar que la seva finalitat és assolir l'orgasme, deixar de pensar en el coitocentrisme”. Pornoterrorista té clar que els darrers anys de feminisme han estat clau per fer evolucionar la sexualitat i per millorar la força de les dones: “El feminisme sí que aconsegueix coses. I una d'elles és aquesta: que moltes noies estiguin fent tallers en què parlen de sexe. La meua àvia no parlava de sexe de la mateixa manera que en parlava la meua mare ni de com en parlaran les filles de les meves amigues. Els canvis s'aconsegueixen amb lluites”. I on queda el paper dels homes en aquesta lluita? Diana és taxativa: “Ho han de treballar ells des dels seus privilegis. És clar que el nostre sistema no només fa mal a les dones o les trans, però la meua feina no és fer activisme perquè els homes alliberin la seva sexualitat, això ho han de fer ells”, apunta Diana. Senyors, teniu feina.

Masculinitats: l'escorreguda alliberadora

Manolo García, terapeuta especialitzat en sexe, va pel món predicant els avantatges de fer-se un Manolo (hazteunmanolo.net). El Manolo és l'art d'escorre's analment sense necessitat de fer-se una manola. No cerqueu la paraula al diccionari, se l'ha inventada ell; i també és ell qui ha investigat molts anys sobre aquesta qüestió: tot va començar amb un treball de camp fet a una mostra demogràfica de 40 homes homosexuals que mai no parlaven d'aquesta pràctica sexual en grup, però que, en entrevistes in-

dividualitzades, sí que la coneixien. “Era una vivència molt marginal -explica el terapeuta-, per això vaig començar a fer-ne divulgació creant el bloc i cercant vídeos porno on sortís aquest tipus d'orgasme”. Avui dia, Manolo García treballa només

d'això: “El meu objectiu és que les persones netegin el camí dels obstacles que ells mateixos es posen. La societat ha derruït al voltant del sexe, ha torpedejat el desig de les persones. Si t'apoderes en aquest sentit, et sentiràs més feliç, més satisfet, no t'enganyaràs ni et posaràs allà on no t'interessa. Als gais, si gaudeixen de veritat, no els calen calçotets d'una determinada marca”, riu García. “Cal trencar tòpics com el de pensar que prendre pel cul sempre fa una mica

de mal o que significa tenir una actitud passiva. Pots prendre pel cul i moure el grup de múscles pubocoxígeus, cosa que farà que estimulis la pròstata, obtinguis

plaer i en donis a la teua parella”, afirma García. Malauradament, els seus pacients només són homes homosexuals: “No tinc gaire públic heterosexual masculí; l'anomeno *la darrera frontera*. No hi ha massa homes que vulguin ser penetrats i escorre's de gust. A la dona, li han donat el paper d'objecte i, a l'home, el de subjecte, però actua segons el que està preestablert. Té marcat per on ha d'anar. I això té un preu. És raríssim que s'aturin i es preguntin si el que els han dictat és el que volen... Hem de sortir de l'armari del tot. Hem sortit de l'armari amb proclames, però, després, quan tenim una relació som tímids, negatius, tenim prejudicis...”, remata Manolo García. Ah i, dones que llegiu això: també us podeu escórrer pel cul. Segons consta al terapeuta, el procés és més complex, però igual de satisfactori. Comenceu a entrenar, si us plau.

Tantra: la sexualitat com a creador

Amerai Carrera tenia una bona posició com a responsable de Recursos Humans a Inditex. Un dia, va assistir a un curs de Tantra per a dones, va sentir la capaci-

tat i l'energia que podien moure les dones juntes i ja no va voler tornar a la seva antiga feina. Avui dia, és facilitadora de Tantra i sexualitat conscient. El Tantra és qualsevol de les moltes tradicions esotèriques basades en religions de l'Índia que tenen com a fi assolir la realització espiritual activant i utilitzant el desig. La sexualitat conscient són “totes aquelles pràctiques que ens porten a viure la sexualitat d'una manera natural, conscient i desaferrada, a viure el cos, a viure el

plaer, a relacionar-te amb tu mateix i amb els altres”, explica Carrera. Quan es parla de Tantra, sempre es fa la mateixa pregunta: el Tantra és una pràctica sexual?

“Cal trencar tòpics com el de pensar que prendre pel cul sempre fa una mica de mal”, diu el terapeuta

El Tantra és una tradició que té com a fi assolir la realització espiritual activant i utilitzant el desig

“El Tantra no és sexe, però sí que és un camí holístic integral -i, com a tal, inclou la sexualitat- en la manera de despertar l’energia creadora i que té la capacitat de moure. La sexualitat no té una funció purament reproductora o de gaudi, té molta més potència per aconseguir el que vulguis. El Tantra t’ajuda a equilibrar, a obrir el cor, a baixar la ment, a connectar amb el cos. I a trobar la força i el poder en un mateix, no en l’exterior”, explica Carrera. I és en aquest sentit que aquesta facilitadora tântrica creu en aquesta via per a l’apoderament: “El Tantra t’ajuda a descobrir qui ets”. No som les projeccions dels altres, no som els nostres pensaments, el nostre cos, els nostres sentiments. Una de les deïtats característiques del Tantra és Ardhanarishvara, mig home i mig dona. El Tantra mira d’equilibrar aquestes dues polaritats -el ying i el yang, la feminitat i la masculinitat- i de trencar amb aquesta dualitat que fa que hi hagi separació entre jo i tu, tu i jo, subjecte i objecte. S’intenten equilibrar les dues energies, una que emet i una que rep; es tracta de treballar-les totes dues. Avui dia, les dones hem hagut de demostrar que som bones al llit, bones professionals, mares, amigues, filles... i això ha fet que les dones es desenvolupin en un món molt competitiu i masculí i que moltes d’elles es despolaritzin i tinguin una actitud i uns comportaments més masculins que femenins, més agressius. En aquesta pèrdua de la identitat femenina, l’home també s’ha perdut perquè, si la dona es torna més masculina, l’home es torna més femení. “El Tantra t’ajuda a equilibrar les dues polaritats perquè, quan tu vulguis, puguis tenir una actitud o una altra”, somriu Carrera. Ella, avui, se sent lliure, feliç i apoderada. ●

EN L'INTERVAL SORGEIXEN

MONSTRES

5, 6 i 7 de juliol de 2017

calle d'octó de 1200 via telefona, 10 Barcelona

	9.30 h.	12 h.	9 h.	18 h.
dimecres 5	Inauguració Javier Pacheco, secretari general de CCOD. Camil Ros, secretari general de la UPEC. Jordi Serrano, sector de la UPEC. Conferència inaugural: <i>'I en l'interval, qui té el poder?'</i> Albert Oca, periodista i director del programa bitàndes, de RAC1.	Desnonats de la ciutat Inese Escaribella, directora Observatori DESC. Lucia Delgado, col·laboradora de la PAH i membre del grup promotor del Sindicat de Ulogaters. Oriol Noll-la, gràfic. Modera: Helena López (El Periódico).	Involució o revolució educativa? Cecilia Bayo, representant de l'Assemblea Graga de Gèlida. Aina Torabini, professora sociologia UAB. Assumpta Boig, mestra. Membre de l'Associació de Mestres Rosa Sensat. Modera: Pau Rodríguez (Catalunya Plural).	Presentació del llibre: <i>Esperant als robots. Catalunya, Espanya, Europa: reflexions sobre l'endemà.</i> Enric Juliana, entrevistat per Roger Pallà.
dijous 6	Quan sorgeixen monstres Yiceng Navarro, catedràtic de la UPF i de la Johns Hopkins University. Rector emèrit de la UPEC. Andy Robinson, periodista, autor del llibre <i>Off the Road. Miedo, asco y esperanza en América</i> . Modera: Elina Freixa (Ara).	L'esquerra en la cruïlla Núria Parlon (PSC) Marta Ravera (ERC) Xavier Domènech (ECP) Anna Gabriel (CUP) Modera: Joan Trueta (El Pantàneu).	Els feminismes d'ara Natxa Farré, periodista. Lola Serra, advocada. Fina Bimlès, professora de Filologia de la UB. Modera: Lina Saldoula (Crític).	Debats Republicans Gerardo Pisarello, primer Tinent d'Alcalde Ajuntament de Barcelona (Barcelino en Comú). Joan Manuel Tresserras, president de la Fundació Ila (ERC). Modera: David Miró (Ara).
divendres 7	Centenari de la Revolució Bolxevic Josep Fontana, historiador. Toini Domènech, filòsof, editor general de la revista <i>sinpermiso</i> . Raimon Obiols, gràfic. Soledad Bengoechea, historiadora. Marta Cruz Santos, historiadora. Modera: Quico Solís (La Vanguardia).			

Inscripcions: del 18 de maig al 4 de juliol a www.upec.cat. Del 5 al 7 de juliol directament a les jornades. Places limitades

UPEC

Universitat Progressista d'Estiu de Catalunya

www.upec.cat

EL SILENCI DOLORÓS DE LA REPÚBLICA CENTREAFRICANA

Maltractat per decennis d'inestabilitat política i guerres pels recursos, el país intenta recuperar-se sense èxit

Júlia Serramitjana | @jserramitjana
Bangui, República Centreafricana

Valenta i decidida, Chantal Service finalment ha retornat al seu barri, Fondo, a Bangui, la capital de la República Centreafricana (RCA). És un dels més castigats per la guerra que va assolir el país el 2013 i que s'ha cronificat en un conflicte silenciós que ha provocat una ferida enorme a la població.

El 2013, un cop d'estat protagonitzat per la milícia insurgent Seleka, de majoria musulmana, va posar fi al govern de François Bozizé. Com a resposta, van sorgir els *antibalaka* (antimatxets en la llengua local), grups autoanomenats d'autodefensa formats majoritàriament per cristians. Així, es va encetar un període de violència intercomunitària de conseqüències catastròfiques. Des de llavors, el país ha vist ressorgir una vegada i una altra un conflicte amb múltiples arrels, entre les quals trobem els greuges per abusos de poder i les desigualtats, la lluita pel control de les riqueses naturals (or, diamants i urani) i la intervenció partidista d'una exmetròpoli -França- que mai no s'ha acabat de desvincular de la zona. Tots aquests elements han modelat el conflicte, en què el factor religiós, exacerbat pels líders polítics i militars -tant cristians com musulmans-, ha pres una importància creixent.

Les xifres dels efectes de la violència sobre la població civil parlen per si soles: en un país amb poc més de 4,8 milions de persones, el 20% de la població ha estat desplaçada i la meitat depèn de l'ajuda humanitària. Prop de 480.000 persones s'han refugiat a països veïns -principalment al Txad i el Camerun- i 500.000 han estat desplaçades a l'interior del país.

Chantal ha viscut durant més de tres anys al camp de desplaçades d'M'Poko, a tocar de l'aeroport internacional, espai on es van refugiar milers de persones durant els combats i que es va convertir en una mena de ciutat. El gener de 2017, una situació de certa seguretat i estabilitat i l'interès del govern per netejar la capital dels aproximadament catorze camps de desplaçades que encara quedaven van fer que la gent comencés a intentar retornar als barris d'on havia fugit.

Retorn complicat

"Vaig ser la segona de tornar al barri. No és gens fàcil, però estic contenta", explica, tot i que reconeix que la seva situació actual és pitjor que la que vivia al camp

de gent desplaçada. "No hi ha aigua corrent ni serveis... no hi ha res", afirma. De fet, està reconstruint tota sola, amb les seves pròpies mans, la seva casa destruïda i, a la nit, dorm amb les lones que s'ha endut del camp.

Si no fos per l'esforç del veïnat, que organitza brigades de neteja del barri, i el suport d'algunes ONG, Fondo seria inhabitable. La seguretat és un altre repte pendent. Sovint, de nit, hi ha homes armats que passegen pel barri, expliquen les veïnes amb por. Per això, van crear els Comitès de Pau, organitzacions veïnals autogestionades que intenten vetllar per la seguretat i per restablir la cohesió social, dinamitada després d'anys d'enfrontaments. Entre altres coses, identifiquen els problemes de convivència que té el veïnat i busquen solucions a través dels líders comunitaris.

Però la violència està lluny de resoldre's. El mes de maig passat, una nova onada d'enfrontaments entre

grups Seleka i *antibalaka* va provocar la mort de més de 100 persones a l'est del país, fet que posa de manifest que la crisi no ha acabat ni de bon tros.

Un Estat inexistent

Maltractada per decennis d'inestabilitat política i lluites pel control dels recursos naturals (principalment diamants), fa anys que la República Centreafricana intenta sortir d'un forat negre. Però un aparell d'Estat que no funciona o, més ben dit, inexistent ho fa impossible.

Durant el temps que Chantal ha estat desplaçada i ha passat les nits sota una lona, el seu país ha intentat, sense èxit, dotar-se d'unes estructures que fa temps que no té. Malgrat les eleccions democràtiques de l'any 2016, que van portar una mica d'esperança, el nou govern de Faustin-Archange Touadéra no ha sigut capaç de complir les nombroses promeses amb què va arribar al poder, sobretot en matèria de seguretat i desarmament. Actualment, el 60% del territori del país continua en mans de grups armats.

Els mesos de violència continuada, durant el 2013, van deixar milions de persones desprotegides dels seus drets i en la misèria. Les deficiències són estructurals: el país ocupa el darrer lloc a l'Índex de Desenvolupament Humà i un dels principals reptes que té sobre la taula el president és el de restablir l'autoritat de l'Estat, pràcticament absent, especialment després de la retirada de bona part del funcionariat durant la crisi de 2013.

Ara per ara, a la RCA, hi regna la llei del més fort. Si bé el govern controla la capital, amb l'ajuda de la missió de pau de les Nacions Unides al país, la MINUSCA, que compta amb 13.000 efectius, el caos regna a la resta del país, amb esclats de violència periòdics entre diferents milícies.

Batangafo n'és un exemple. Aquesta localitat del nord del país és una de les zones més conflictives i oblidades de la RCA, on l'autoritat de l'Estat és pràcticament absent. Dewo Bafounga, representant del govern centreafricà a la localitat, afirma: "Després de la crisi, no ha quedat rastre de les administracions i tampoc no hi ha policia. Les milícies són ben visibles i circulen tranquil·lament entre la població desplaçada. Jo sóc l'única autoritat aquí, però no dono l'abast".

Aquest abandó, a llocs com Batangafo, es tradueix en desplaçaments, cases destruïdes, enfrontaments en-

Amb 4,8 milions de persones, el 20% de la població ha estat desplaçada i la meitat depèn de l'ajuda humanitària

El nou govern no ha estat capaç de complir les promeses, sobretot en seguretat i desarmament

Milers de
persones han
malviscut
durant més de
tres anys al camp
de desplaçades
d'Mpoko, al
costat de
l'aeroport de
Bangui

/ PABLO TOSCO

Chantal Service
reconstrueix
casa seva amb
les seves pròpies
mans / JÚLIA
SERRAMITJANA

tre transhumants i agricultors, violència intracomunitària, pobresa, mal govern i oblit. Davant aquest buit de poder, la població intenta organitzar-se com pot per cobrir les necessitats bàsiques, sovint amb l'únic suport de les ONG.

En aquest context, les integrants de l'Associació de Dones pel Desenvolupament de Batangafo es troben cada setmana per discutir els problemes quotidians que tenen i intenten buscar solucions elles mateixes. Però no és gens fàcil. Sovint, es tracta de problemes greus: atacs o agressions sexuals que queden impunes. Marguerite Konate, membre de l'entitat, explica: "Hem creat aquesta associació perquè no tenim feina ni diners. Moltes de les dones han perdut el marit o han estat violades".

El que saben fer millor és ajudar-se entre elles. Cada setmana reuneixen diners i, quan una d'elles en necessita, n'hi donen perquè pugui tirar endavant. Així poden continuar les seves activitats: venda de cacauets, mandioca i peix fumat. Sembla poc, però aquí és molt.

Cooperació en retirada

Per agreujar encara més la situació de la població civil, molts donants, cansats, s'estan retirant de puntetes, incapaces de bregar amb el desgovern del país. El finançament de la resposta humanitària és insuficient per fer front als enormes reptes que suposa que la meitat de la població depengui de l'ajuda humanitària bàsica. El 2016, el Pla de Resposta Humanitària de les Nacions Unides només es va finançar en un 36%, cosa que va tenir conseqüències greus per a la població civil. Enguany, només s'ha arribat al 30% de la crida internacional feta per cobrir les necessitats bàsiques.

Abans de la crisi de 2013, el govern havia abandonat les zones rurals i les ciutats de les províncies perifèriques. Amb la crisi, la presència de l'Estat va acabar desapareixent de les ciutats de província. D'aquesta manera, l'Estat centreafricà ha acabat esdevenint fictici, ja que no pot complir amb les seves funcions bàsiques a gran part del territori.

Mentrestant, la situació continua sent crítica per a dones com Chantal Service, que hauran de continuar fent ús de la seva resiliència i la de les seves comunitats per intentar reconstruir unes vides trencades per la violència. ●

Londres

CANVIS INESPERATS A DOWNING STREET

La debilitat de Theresa May l'obliga a pactar amb els unionistes d'Irlanda del Nord, malgrat el perill potencial de posar en risc els Acords de Pau

JM Arrugaeta i Orsola Casagrande | @orsola23
Londres

El context complicat en què es troba la primera ministra britànica, que ha perdut la majoria absoluta al Parlament, després de les darreres eleccions legislatives al Regne Unit ha fet que Theresa May hagi decidit jugar la “carta orangista”, una vella tradició dins el sector conservador, que consisteix a pactar amb l'ultraconservador Democratic Unionist Party (DUP) per intentar garantir les votacions més importants.

May ha definit l'acord amb els unionistes nord-irlandesos com un pacte “de confiança i per a qüestions estratègiques”, tot i que és una opció que sembla oferir un futur inestable, a banda del fet que, en totes les ocasions anteriors, aquest “vell matrimoni” ha anat acompanyat de seriosos problemes al nord d'Irlanda.

Tradicionalment, el vot unionista ha garantit la inclinació de la balança cap a polítiques reaccionàries, sectàries i de caràcter repressiu pel nord. El seu su-

port també ha permès legislacions irresponsables a la Gran Bretanya. Com a exemple recent, els seus vots van permetre aprovar la llei d'habitatge i planificació, que algunes veus han assenyalat com a detonant del tràgic incendi de l'edifici Grenfell de Londres.

A Irlanda del Nord, el DUP, obstinat, fa més d'un any que insisteix a bloquejar qualsevol sortida a la paràlisi en què es troben les institucions autònomes d'aquest territori complex, després que el Sinn Féin fes caure la coalició del govern regional acusant el DUP -amb proves- de sectarisme i de corrupció.

L'aliança entre els sectors conservadors i unionistes nord-irlandesos pot comportar efectes col·laterals greus a l'interior del Regne Unit, no relacionats directament amb el Brexit. Conscient del risc, Theresa May, com a primer acte de govern, va decidir convocar els cinc partits que conformen l'Assemblea d'Irlanda del Nord per intentar desbloquejar la situació.

Gerry Adams, president del Sinn Féin, va declarar a la DIRECTA que aquesta aliança entre *tories* i unionistes “és una violació oberta de l'Acord del Divendres Sant” i va assegurar que el seu partit “s'oposarà a qualsevol acord que pugui afectar el procés de pau”. També va afirmar que el pacte “és un petit negoci per mantenir May al poder”.

La setmana passada, durant un acte a Londres, Adams va recordar a Theresa May que el govern britànic té l'obligació de garantir l'aplicació de l'Acord del Divendres Sant, de la mateixa manera que la té el govern de la República d'Irlanda. Tanmateix, el pacte d'estabilitat amb May podria enfortir el DUP, que -segons Adams- rebutja l'aplicació de determinats aspectes clau d'aquest acord com els relatius a la igualtat de drets -lleis dels drets-, el debat sobre la memòria històrica, els drets de la llengua irlandesa o els matrimonis igualitaris, entre altres drets civils.

El Sinn Féin ha expressat la seva intenció de restaurar les institucions del nord mitjançant un acord de govern amb el DUP, però solament “si aquestes institucions són sostenibles, viables i finançades adequadament”.

Unionistes a favor del Brexit

A més, el procés de pau a Irlanda del Nord s'enfronta a un altre problema inesperat: la posició a favor del Brexit

dels unionistes, rebutjada per la majoria de votants dels sis comtats del nord. La posició a favor de la sortida de la UE del partit unionista contradiu els resultats del referèndum al nord d'Irlanda, on el *no* al Brexit va guanyar amb amplitud.

May ha estat prudent en aquest aspecte i ha assegurat que no es tornarà a la frontera entre el nord i la República. No obstant això, els republicans han aprofitat l'oportunitat i el Sinn Féin ha proposat un estatus especial per a Irlanda del Nord dins la Unió Europea, que, si bé no afectaria el marc constitucional dels sis comtats, garantiria la no imposició del Brexit a una població que el rebutja. Però l'objectiu dels republicans apunta encara més lluny i Adams afirma: “Es fa inevitable un referèndum sobre la unitat irlandesa. Hem dit a Theresa May que es vagi preparant per a aquesta situació”.

Tot i que els grans mitjans corporatius internacionals només han ressaltat l'avenç dels laboristes, també cal subratllar el creixement dels republicans del Sinn Féin, que han obtingut els seus millors resultats en aquest tipus d'eleccions. El partit republicà liderat per Gerry Adams ha passat de quatre a set escons i, pràcticament, ha esborrat del mapa electoral els socialdemòcrates republicans de l'SDLP.

Si sumem números, sembla que els resultats electorals de laboristes i republicans nord-irlandesos marquen una tendència: l'aposta d'importants sectors socials per polítiques d'esquerra clares i sense mitges tintes.

Corbyn: “La gent ha votat per l'esperança”

Segurament, la clau d'allò que molts analistes han definit com “un moviment sísmic” en relació amb els resultats de les eleccions del 8 de juny passat a la Gran Bretanya ha estat la decisió ferma del secretari del Partit Laborista, Jeremy Corbyn, d'oferir un discurs clar i atrevit des d'un punt de vista d'esquerres, en lloc d'intentar atreure l'electorat enigmàtic i canviant d'un centre sempre inexistent.

Durant la campanya electoral, Corbyn ha mantingut contra vent i marea la seva aposta “sincera” des de l'esquerra, avalada personalment per una llarga trajectòria personal de més de tres dècades. El seu missatge va anar dirigit directament als “antipolítics”, els “decebutats” i tota

Gerry Adams, en declaracions a la 'Directa', ho considera “una violació oberta de l'Acord del Divendres Sant”

May ha estat prudent en aquest aspecte i ha assegurat que no es tornarà a la frontera entre el nord i la República

La primera ministra britànica Theresa May (a la dreta) i la seva homòloga nord-irlandesa Arlene Foster (a l'esquerra)

aquella gent que, durant anys, ha treballat socialment sense una representació institucional. El veterà líder laborista, juvenil i diàfan en les seves idees i actituds, va aconseguir convèncer bona part dels sectors més joves, animant-los a votar i a involucrar-se en el terreny polític.

A l'altra banda, les propostes de la primera ministra conservadora, que ha pretès ser una reproducció de Margaret Thatcher, la *dama de ferro*, han resultat un fracàs. Durant la intensa campanya electoral, Theresa May va demanar a l'electorat que mostrés clarament el seu suport a un *Brexit* de tipus dur. No obstant això, la majoria ha declinat la invitació. Els resultats auguren un futur proper de lluites internes al partit i "arranjaments de comptes familiars", dels quals dependrà directament el futur de May com a cap del govern.

La campanya conservadora va ser personalitzada, centrada en la seva figura; gairebé semblaven unes eleccions presidencials. Això ha fet que May n'hagi sortit bastant ferida i obre un escenari en què caldrà veure si el seu lideratge pot ser estable o si, per contra, s'imposarà la lluita per conquistar la direcció del partit conservador.

En una conversa per correu electrònic amb la DIRECTA, Jeremy Corbyn comenta: "Crec que Theresa May ha menystingut els electors. I no parlo solament pels laboristes. Les dades indiquen que els joves han decidit donar la seva opinió".

Corbyn afegia: "La primera ministra va decidir convocar unes noves eleccions perquè volia un mandat fort.

Bé, sembla evident que el mandat que ha obtingut no deixa dubtes: menys diputats conservadors, menys vots, menys suport i menys confiança".

John McDonnell, assessor del líder laborista, diputat reelegit i ministre del Tresor del gabinet de l'opositor laborista, reflexiona sobre els resultats: "Hem volgut transmetre als joves que la política no ha de ser necessàriament ser el que viuen diàriament". Afirmar que han posat les cartes sobre la taula: "Això és en el que creiem, és com volem fer-ho i com pensem posar-ho en pràctica".

Aquest diputat, que durant l'època de Tony Blair va ser un militant actiu de la Socialist Campaign, opositora de l'anomenada tercera via, no amaga la seva satisfacció personal: "Quan es parla clar, la gent respon i està disposada a mobilitzar-se". Les seves paraules són fruit de la constatació que, des de fa dècades, no s'havia vist una participació social tan intensa en campanyes electorals: milers de persones voluntàries emprant el seu temps per explicar les bondats del vot laborista a possibles votants. En aquesta ocasió, això ha marcat la diferència.

I els resultats parlen per si sols: el lideratge de Corbyn ha aconseguit, en contra de les prediccions interessades dels grans mitjans corporatius que el donaven per difunt, reagrupar les classes treballadores, una joventut progressista i la multitud de persones britàniques descendents d'emigrants al voltant del partit laborista. El mateix líder laborista ho va resumir en una sola frase: "En aquestes eleccions, la gent ha votat per l'esperança". ●

Jeremy Corbyn:
"Theresa May ha menystingut els electors; i no parlo solament pels laboristes"

El líder laborista ha aconseguit, en contra de les prediccions, reagrupar les classes treballadores

MACRON I EL MÓN

El president francès defensa la recuperació d'una política internacional 'gaullo-mitterrandista' difícil de concretar

L'anàlisi d'Eva Moyano | @evamoyanosiv
París

Tot i que la divisió no és diàfana, la diplomàcia i la política internacional no són el mateix. Fins ara, Emmanuel Macron ha parlat dels objectius diplomàtics de França, però ha eludit la qüestió de quines són les finalitats que hi ha darrere d'aquests objectius, és a dir, la seva visió sobre política estrangera. Quan ha tocat parlar de política internacional durant la campanya electoral, Macron ha repetit sovint la frase que "cal recuperar la línia gaullo-mitterrandista".

Charles De Gaulle va ser un aliat resolut dels Estats Units durant alguns episodis de la guerra freda com la crisi de Berlín, però va ressaltar el paper de França com a potència continental i va denunciar la voluntat hegemònica estatunidenca. Durant els seus catorze anys de mandat, François Mitterrand va dur a terme una política internacional més pròxima a l'aliança atlàntica i va acostar França a l'OTAN i els Estats Units, a qui va donar suport durant la Guerra del Golf de 1991. Així, no queda massa clar en què consisteix exactament això de retornar a una línia gaullo-mitterrandista.

En una entrevista a ràdio Sputnik, el director de l'Institut de Relations Internationales et Stratégiques, Pascal Boniface, definia el terme com "una relació amb els Estats Units, Rússia, els països emergents i els països del Sud basada en el dret dels pobles a disposar d'ells mateixos".

Segons l'opinió del politòleg Bruno Tertrais exposada a *Le Monde*, el terme *gaullo-mitterrandisme* actua com un discurs que busca inflar l'orgull nacionalista, recorre fàcilment a la promoció de la democràcia i fa mostra d'una actitud cínica envers els drets humans i condescendent amb els altres pobles.

Sense obviar la distinció entre diplomàcia i política exterior, l'expressió *línia gaullo-mitterrandista* permet una interpretació més relativa a la pràctica, que apunta a la voluntat de restituir la diplomàcia francesa de la consideració i la credibilitat de què gaudia en les èpoques de De Gaulle i Mitterrand. La qüestió que ara

Planteja augmentar més de deu mil milions el pressupost de Defensa d'aquí al 2025

es planteja és quina serà la fórmula del nou president per aconseguir-ho.

Prisma europeu

Europa és el prisma ideològic a través del qual cal mirar la política *macroniana*. El jove president veu Europa com una protecció suplementària, tant per a França com per a la resta de països membres. "Europa ens fa més grans. Europa ens fa més forts!", deia en una piulada.

De cara a l'escena internacional, Macron pretén reforçar la situació de França al continent i la d'Europa al món. D'acord amb això, dins el perímetre europeu, proposa crear un fons de defensa per finançar equipaments militars comuns i nomenar un consell específic de seguretat europeu, entre altres mesures. Per a França, planteja augmentar més de deu mil milions el pressupost de Defensa d'aquí al 2025, increment que implicaria superar la xifra recomanada del 2% del PIB.

Equilibrismes entre potències

Per ara, Macron intenta mantenir l'equilibri en el joc de la corda fluixa entre Washington i Moscou i "situar Europa a una certa equidistància de Rússia i els Estats Units". Respecte als dossiers importants i conflictius per aquests dos països, com el de Síria, les seves declaracions han estat, en general, ambigües i contradictòries: "La meva prioritat és la sortida de Baixar Al-Assad, però no al preu de la inestabilitat a Síria".

Encara falta redefinir la relació amb la Xina i la resta de l'Àsia; un altre exercici difícil sobre el qual, potser com a mostra clara de prudència política, encara no s'ha pronunciat.

'Partenaires' privilegiats

Respecte a l'Àfrica, l'antic ministre s'ha mostrat menys reservat. Des de l'inici de la campanya, Macron ha estimat beneficis per al país "tenir més pes" al Magreb i al territori subsaharià.

Tal com apunta el portal d'informació econòmica marroquí Medias24, les relacions comercials de França amb Algèria han estat menys regulars que amb el Marroc, basades en "les finances, la indústria extractiva, l'agricultura d'exportació i els projectes d'infraestructures". Macron va declarar que "creu profundament en l'interès comú dels països del Magreb a col·laborar més entre ells i a intensificar les seves relacions amb la resta del continent africà", fet que es podria interpretar com una advertència per a la cooperació.

Paral·lelament a la política comercial, una de les prioritats del dirigent francès (que ha col·locat l'antic ministre de Defensa, Le Drian, al capdavant d'Afers Exteriors) és incrementar la influència militar a l'Àfrica.

El primer desplaçament del president després de la seva investidura va ser precisament a Mali; concretament, a la ciutat de Gao, a l'est del país. Gao és una de les bases de Barkhane, l'operació militar contra grups islamistes del Sahel vinculats a Al-Qaida liderada per França. En xifres, Barkhane compta amb 4.000 soldats francesos repartits entre Mali, Burkina Faso, Mauritània, Níger i el Txad, que se sumen als 12.000 de la Minusma, la missió de l'ONU.

Per als que considera "col·laboradors privilegiats", Macron també ha reservat un espai en el seu programa pel desenvolupament social, que consistiria en la promoció de la llengua francesa a les escoles i en una ajuda pública fixada en un 0,7% del PIB. ●

Jep Nuix a Montblanc / ISIS PUIG

Parlar de música sense que es noti

Una aproximació a l'obra del desaparegut Jep Nuix, compositor i flautista que va treballar des dels instruments a solo fins a l'orquestra simfònica, incloent-hi tots els vessants de la música electroacústica

Joaquim Font | @lloret_salvatge

Estirat al sofà, sona *L'inizio*. La rentadora encara el final del programa llarg. S'accelera. La cinta, des dels altaveus, es precipita cap a les freqüències baixes. Moviment contrari. Penso si no estic menystenint l'obra de Nuix. Però la música i la rentadora es creuen, es perden. Se sent el tambor com tremola. Pot ser, la música, simplement una *cosa*? On comença una peça, on acaba? És el que diu David Toop a *Océano de Sonido* (Caja Negra Editora): "Un retorn a l'escolta, a una disposició d'escoltar el món". Penso en John Cage, a casa seva, mentre escoltava música i feien obres a l'edifici del costat. No recordo si ho he llegit o és una imatge que m'he fet a mida.

"En principi sóc atonal"

"Jo sóc així, com les meves obres", deia Jep Nuix, i no caldria afegir-hi gaire més. Aleshores, què pretén aquest article? Més que res, vol ser una aproximació a la música de Nuix, vint anys després de la seva mort, quan sembla que la seva obra ha deixat de tenir la presència que li correspon en la vida cultural del país.

Breus apunts biogràfics: Jep Nuix, flautista i compositor. Neix al carrer Ferran de Barcelona un 23 de setembre de 1955, dia de Santa

Tecla. Beceroles musicals a l'Orfeó Català. Títol de flauta travessera al Conservatori del Bruc. De jove, es mou per l'escena del rock simfònic i la cançó: toca la flauta i compon amb el grup Gòtic i acompanya Joan Isaac i Ramon Muntaner, entre altres. Obertura de noves perspectives musicals amb el compositor Gabriel Brncic a l'escola de música de Zeleste. Primeres proves electroacústiques i composicions al Laboratori de Phonos. Estada al Laboratori de Música Electroacústica de Basilea, any 1989. Dedicació gairebé a temps complet a la composició, compaginada amb altres activitats professionals: coordinador del laboratori de so del Centre d'Iniciatives i Experimentació per a Joves de la Fundació Caixa de Pensions (CIEJ), muntador musical per a TV3 o compositor de la música de molts espectacles del grup de pallassos La Companyia Ínfima La Puça. Rep encàrrecs i guardons: la seva música és reconeguda i tocada arreu de Catalunya, de l'Estat espanyol, d'Europa i del món.

Música flexible en tensió

"Creo la meua música a partir de materials sorgits de l'experiència quotidiana. Un cop definits, els materials es transformen amb ab- »

» soluta llibertat i en sentit evolutiu.(...) Aquest sentit evolutiu és una constant en les meves obres, juntament amb certes característiques aleatòries, indeterminades, obertes o flexibles”, deia.

Agafar una idea i prendre un camí, com se’n pot prendre un altre, “com la vida mateixa”, diu Nuix. Aquesta idea “va evolucionant cap endavant, cap endavant...” i n’acaba apareixent una forma. La composició, doncs, és la forma que pren el desplegament de la idea, el resultat d’aquest desplegament. Un mètode que remet al que defensava Edgar Varèse: la forma com a resultat, no com a recipient. És el mateix que diu Josep Palau i Fabre: “Però la vida és sempre endavant, l’avantguarda és sempre endavant”.

Més enllà dels recursos musicals que utilitza (ús de la simetria, isorítmia, funció polar de la nota Mi, etc.), la música de Jep Nuix moltes vegades dóna la sensació d’un llenguatge que es crea. D’una recerca, d’un naixement del llenguatge musical. Com si a cada obra l’autor hagués de trobar el material amb què vol expressar-se o, simplement, com si aquesta construcció fos la mateixa expressió de la música. Un llenguatge que s’ha d’engendrar de nou a cada obra.

L’inizio, obra per a flauta i cinta, n’és potser el cas paradigmàtic. És una obra capital dins el catàleg de Nuix i una de les seves peces més tocades; un viatge programàtic que, segons les seves paraules, “està basada en la teoria del Big Bang, des de l’origen de l’univers i la seva expansió [...] passant per l’aparició de la vida i acabant amb l’aparició de l’home”.

Amb cullereta i tassa

“A mi, com a compositor, no m’agrada menjar-me el coco amb coses. Penso que, de vegades, els compositors ens mengem massa el coco i donem poc marge a la llibertat. Hi ha moments en què, encara que formalment les coses no vinguin donades, d’alguna manera has de deixar que flueixin al teu gust”.

Isis Puig, que va compartir amb Jep Nuix els últims anys de la seva vida, ens presenta, d’entrada, un músic inquiet: “Es podia estar assegut aquí, per exemple, prenent un cafè i de seguida començava a picar la tassa per veure quin so en treia, o la picava amb la cullereta, o amb la taula, per veure quin so treia la fusta de la taula, o el platet... era un buscador de sons”.

D’aquesta actitud, en deriva la fascinació que li produeix la música electrònica, mitjà que li permet crear els seus sons des de zero: és, també, l’experiència essencial de tenir el so a les mans i poder-lo manipular físicament, en retalls de cinta.

Un músic tan audaç, un caràcter tan planer. Durant el seu temps lliure, li agrada cuinar i mirar la tele: la paella, les croquetes, els canelons, “Nissaga de Poder”, el rap amb gambes.

“Ell feia la música que volia fer, ell no feia concessions per agradar, era fidel a allò que li agradava”, recorda Puig. I prossegueix: “L’Atari, l’ordinador, era una eina bàsica per ell. Cada dia el feia servir. El teclat, el *sampler*... al seu estudi, tot eren cables i connexions”.

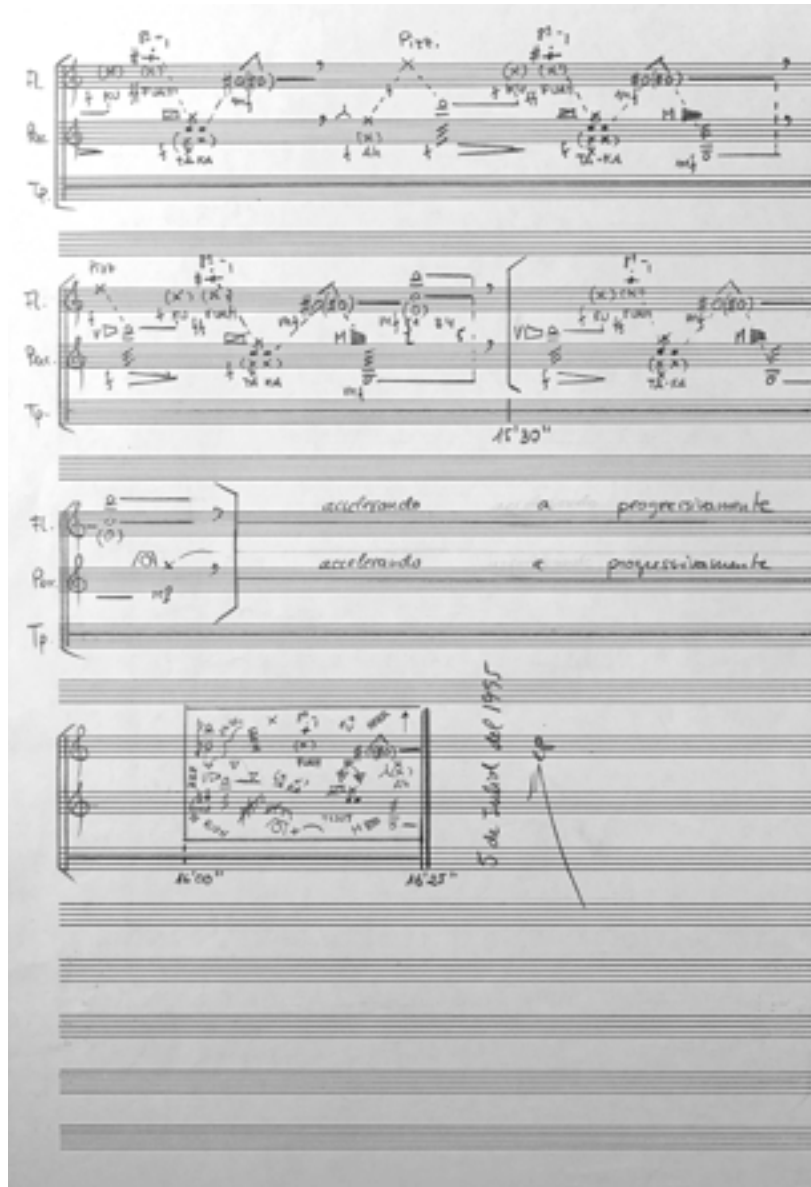
L’ordinador, a principis dels anys noranta, ja tan present en el seu dia a dia: tant per fer-hi música directament com per editar partitures o extreure’n nombres aleatoris, que llavors traspassava al pentagrama, convertits en notes per gràcia dels seus propis algorismes.

Barcelona i jo

Per emmarcar la figura de Jep Nuix en el context de la música experimental barcelonina de l’època, parlem amb Víctor Nubla, un dels músics cardinals de l’escena de la ciutat.

“El CIEJ va ser, durant uns anys, un lloc molt ben preparat per a l’experimentació audiovisual i molt obert als projectes de risc. I, precisament, en Jep era el director de l’estudi de so”, explica. “Durant les jornades [Barcelona Ficción-Romance], vam disposar de totes les instal·lacions del centre totes les hores del dia. [...] Per tant, aquells dies vaig conèixer personalment en Jep i ens vam entendre molt bé”.

Fruit d’aquesta entesa, sorgeix l’oportunitat d’enregistrar nous projectes, com el disc *Galvana*, el procés de creació del qual dóna una idea del compromís de Jep Nuix amb la música del seu temps i el seu entorn: “Amb en Pelayo Arrizabalaga, clarinetista de Clónicos, vam decidir enregistrar un disc de clarinets més endavant. Vam explicar la idea al Jep: samplejar els nostres clarinets baixos i construir tota l’estructura de les peces amb aquells sons manipulats i organitzats. [...] En Jep dominava el Cubase i l’Atari com no havia vist mai ningú. De fet, fins llavors no havia vist el treball d’àudio amb un ordinador. [...] El Jep va ser imprescindible, per això vam signar els temes a trio i per això hi ha la foto dels tres a la contraportada”.

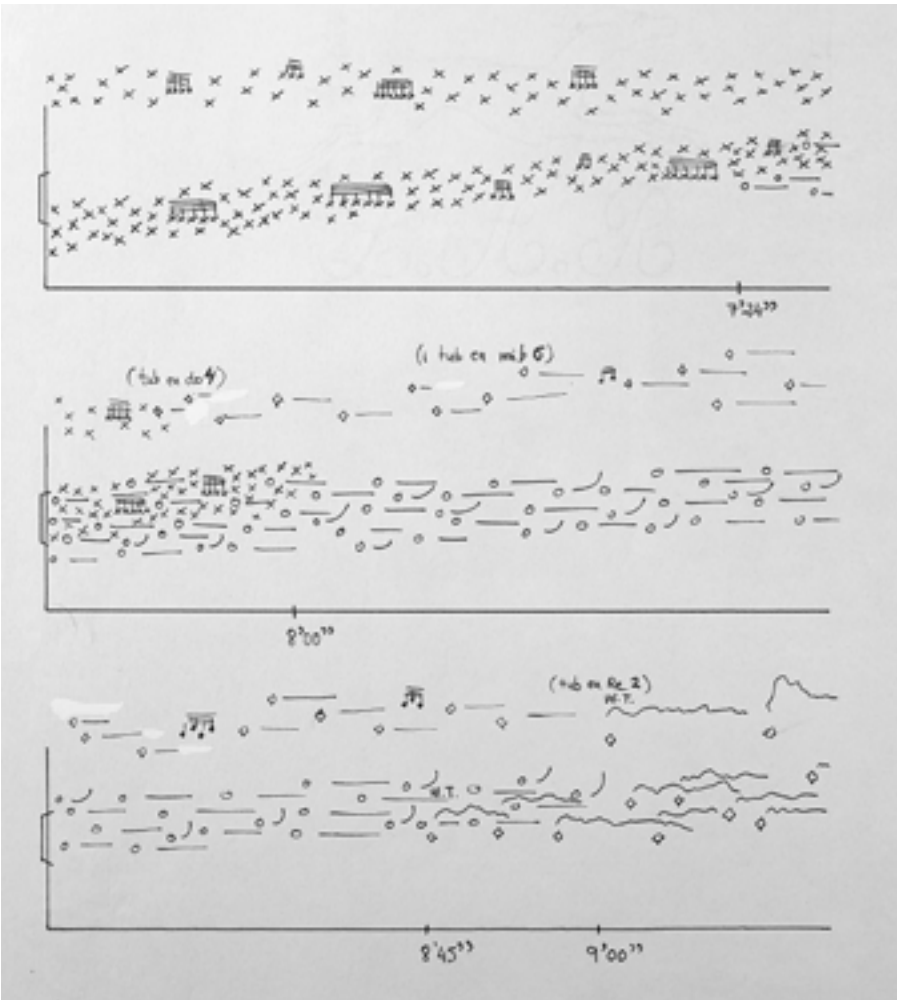
Partitures del Fons Jep Nuix / BIBLIOTECA NACIONAL DE CATALUNYA

Quina relació hi havia, aleshores, entre les escenes contemporània i alternativa, per dir-ne d’alguna manera? “Als noranta, aquí ens coneixíem tots, els músics provinents -diguem-ne- del rock experimental, el *free jazz*, l’electrònica domèstica, com ara jo... Sovint treballàvem amb d’altres procedents de la música contemporània i l’electroacústica (Zulián, Polonio, Brncic...). [...] Jo diria que s’experimentava amb més desinhibició i, precisament, l’entorn de Phonos era procliu a tocar en clubs i muntar sessions d’improvisació col·lectiva. Per tant, en Jep era una persona propera, de tenir amics comuns i de trobar-te pel carrer i parar-te a fer una birra”, remata Nubla.

Obra per ser sentida, obra per ser escoltada

I la música? On resta, finalment, la música? Avui, l’obra de Jep Nuix es toca poc. Cal anar-la a trobar. Per exemple, als discs monogràfics *Intervals* i *Jenji*, amb moltes de les seves obres essencials i en versions sovint interpretades per ell mateix. Per

“Es podia estar assegut aquí, per exemple, prenent un cafè i de seguida començava a picar la tassa amb la cullereta per veure quin so en treia”, recorda Isis Puig

Partitures del
Fons Jep Nuix
/ BIBLIOTECA
NACIONAL DE
CATALUNYA

altra banda, el seu fons està en procés de catalogació a la Biblioteca Nacional de Catalunya i, per tant, disponible al públic d'aquí un temps no molt llunyà.

Es fa difícil, tot i així, parlar de música sobre un paper. Es pot parlar de la influència que va rebre Nuix de compositors com Nono, Purcell, Kessler o Lutoslawski. Es pot fer esment de les seves idees sobre ecologia sonora. Es pot parlar de les turbulències de *Monòleg*, del crepuscle en somort que evoca la *Improvisació* per a tubs o dels batecs sords que recorren les *Nits*, una obra “pensada per ser sentida, no escoltada, i no tenir ni principi ni fi”. Es pot dir que cal deambular, encara, entre altres obres fonamentals com *His master's voice*, -4 a Allschwill, *Riflessi*, *Espirals*, *Variacions*, *evolucions*, *mutacions* o les seves últimes obres, *Punt per punt* i el *Quartet de corda*, carregades de força magnètica i misteri. Però, al cap i a la fi, les paraules s'aboquen al silenci, que és allà on comença i on acaba la música. ●

Es pot parlar de la influència que va rebre de compositors com Nono, Purcell, Kessler o Lutoslawski. Es pot fer esment de les seves idees sobre ecologia sonora

TOMÁS IBÁÑEZ

ANARQUISMOS A CONTRATIEMPO

ISBN 978-84-92559-75-6 | 400 pàgs. | 22 €

www.viruseditorial.net

VIRUS

El cercle blau

Un home lliure en un territori lliure

El relat d'Eloi Latorre | @homestatic

El naufrag aixeca la vista, ritualment, com cada dia des de fa vint anys. El cercle de mar que l'envolta, mut, pla, impertèrrit, l'informa, com cada dia, que el món civilitzat s'ha oblidat d'ell. Gira la mirada i contempla els mil pams de terra que l'acullen, esquitxats de vegetació i algunes aus exòtiques, i la gran palmera al mig que, com el nas d'un rellotge de sol, va dibuixant el pas del temps amb una ratlla d'ombra per tots els racons de l'illot.

Sense cap esperança de ser rescatat i en un brot de geni, decideix no renovar el jurament de vassallatge a sa majestat, com ha fet cada any el dia de la festa nacional, i es proclama, cridant ben fort, un home lliure en un territori lliure. S'enfila a la palmera, despenja l'estendard reial que es va salvar del naufragi i, en el seu lloc, hi col·loca una bandera improvisada amb els parracs que fa anys que no vesteix. Amb quatre gargots, redacta una declaració d'independència i un tractat constitucional, amarat de l'esperit dels nous temps, que pregona la igualtat d'oportunitats i el gaudi compartit dels béns proveïts per la mare naturalesa. Fica el text cargolat dins de l'última ampolla de whisky buida que li queda i el llança al gran cercle blau.

En una cerimònia austera, es proclama rei. Encara que coneix les virtuts republicanes, li sembla sobrer sotmetre's a l'escrutini popular tenint en compte que és l'únic candidat possible. Però es promet ser tothora un governant procliu al diàleg i el pacte. Passen anys i l'illot esdevé una nació pacífica i pròspera. El naufrag dedica els matins a la caça i la recol·lecció de fruits que l'illa produeix generosament. A la tarda, fa de rei: s'asseu a l'ombra de la gran palmera i redacta lleis i decrets amb mesures per solucionar hipotètics problemes que no acaben d'arribar mai.

Un matí, passades moltes voltes de l'ombra de la palmera, fita la línia blava de l'horitzó i li sembla veure-hi un inesperat punt negre que es belluga. El punt es converteix en una nau de veles inflades que ancoira davant dels seus ulls. En baixa un almirall multicolor acompanyat de dos oficials, que se li acosten i li mostren un paperot esgrogueït. Ja quasi ha perdut l'hàbit de la vella parla, però aconsegueix entendre que algú va trobar la seva declaració d'independència i que, gràcies als avenços científics i el guiatge del bon déu, han aconseguit localitzar-lo. L'almirall li promet una rebuda d'heroi i, al naufrag, li passen pel cap cares i paisatges del passat, temptacions de civilització oblidades. Dubta. Però, finalment, l'home d'Estat s'imposa: ha fundat

/ SR. PLASTIKO

aquella nació i l'ha feta prosperar i no la pot abandonar així com així. Fa que no amb el cap. Discuteixen. Els mariners intenten atrapar-lo. S'escapoleix. S'enfila a la gran palmera, des d'on aconsegueix foragitar els estrangers llançant-los els mateixos fruits que li servien d'aliment.

El vaixell se'n va per on ha vingut, però en vénen més. Es dibuixen, amenaçadors, a l'horitzó i el naufrag viu amb la por al cos. Poleix pedres, afile branques i, amb aquest arsenal, funda un exèrcit i se n'autoanomena capità general pel procediment d'urgència. Davant la gravetat de la situació, decideix suspendre uns quants preceptes constitucionals i assumir plens poders. Són temps de terror i penúries a l'illot.

L'ombra de la palmera gira i gira. Amb el temps, les naus enemigues deixen d'aparèixer. El gran cercle blau torna a ser una taca immutable i la memòria del naufrag es va diluint en un present perenne, pla com el mar. Perd l'hàbit de la parla i el costum de caminar. Es limita a buscar glops de supervivència, arrossegant-se a quatre grapes amunt i avall. Les seves faccions es deformen. Es fa vell.

Un dia, de sobte, apareix un altre vaixell a la línia de l'horitzó. El naufrag no ha vist mai res semblant: un monstre gegantí que escup fum d'un gran ventre metàl·lic i s'acosta a l'illa a una velocitat inaudita. En desembarquen una vintena d'homes. Sembla que van per feina. Prenen mides, fan anotacions en quaderns i enfoquen aus i plantes amb una misteriosa capsula negra en forma d'acordió. Recullen mostres de tot. Dos d'ells se li acosten i el capturen amb una xarxa, sense que hi pugui oposar cap resistència, ni tan sols pronunciar la capitulació que li correspondria com a principal mandatari. Se l'enduen a una bodega fosca, que put a món i a mort, on xisclen centenars d'animals desconeguts.

Després d'un temps incert a la gola negra, ara, el naufrag ha estat retornat al seu país. S'aixeca cada dia i observa els mil pams de terra que té per a ús propi, esquitxats de plantes i aus exòtiques, i una gran palmera al mig. Potser no fa tant sol i l'ombra no és tan potent, però continua marcant el pas d'un temps que ja no percep. La taca blava del mar ja no hi és. Al seu lloc, observa un cercle perfecte de barrots d'acer. A l'altra banda dels barrots, dotzenes de cares se'l miren cada dia amb curiositat i sorpresa. Moltes riuen. Algunes criatures esclaten a plorar. Als capvespres desapareixen, però l'endemà tornen. De tant en tant, rep la visita de grups de savis naturalistes que el fiten amb la mà a la barbata i discuteixen el seu emplaçament exacte en l'arbre evolutiu de les espècies. ●

resseny

Anarquisme social o caos

Xavier Diez | @herodot10

Murray Bookchin (Nova York, 1921-Vermont, 2006) és un dels historiadors de parla anglesa que va comprendre i analitzar millor la Revolució de 1936. El seu llegat ha influenciat tots els qui han tractat d'investigar sobre l'anarquisme del nostre país. Tanmateix, Bookchin no era pròpiament un historiador, sinó un intel·lectual autodidacta i un activista conegut per les seves aportacions teòriques sobre l'ecologia social, la reivindicació del feminisme i el municipalisme llibertari. Una tradició que ha impregnat algunes experiències a l'àrea de Nova Anglaterra. Conscientment o no, alguns dels seus principis també són presents en les experiències municipalistes que trobem als Països Catalans i les que empellen el moviment kurd a la regió de Rojava.

La que fou companya seva durant diverses dècades, l'assagista Janet Biehl (1953), acaba de publicar-ne una biografia intel·lectual exhaustiva. Ressegueix la genealogia d'un Bookchin provinent d'una família monoparental extremadament pobre, que passa del marxisme dogmàtic i estalinista a un anarquisme que fusiona ecologisme, discurs social, feminisme i tradicions llibertàries. En aquest camí, es forja un intel·lectual polièdric i reflexiu, que mutarà en la direcció en què es transformarà la so-

cietat nord-americana de postguerra; és a dir, des de la societat de consum fins al món *hippy*, el moviment antiglobalització o la creixent passivitat de la societat neoliberal.

Bookchin és dels pocs que sabrà anticipar-se a la degradació ecològica com a fórmula d'exploatació capitalista. Integra el pensament de Karl Polanyi en un capitalisme que funciona a la manera d'un virus mutant i estableix el concepte de "bona societat" enfront de les explotacions estructurals del sistema. El títol del llibre és una referència encertada al "socialisme o barbàrie" anunciat per Rosa Luxemburg, que serveix a Biehl per sintetitzar bona part dels seus continguts i, alhora, evocar el pessimisme dels darrers anys de Bookchin respecte a la deriva ideològica de les guerres contemporànies. ●

LLIBRE
Ecología o catástrofe. La vida de Murray Bookchin
Autoria: Janet Biehl
Editorial: Virus (2017)
Pàgines: 663

La dolça revolta

David Palau | @davidpalau

Unir un autor i una editorial que destaquen per la seva vitalitat, originalitat i energia. I transformar-ho en un llibre preciós i excel·lent, perquè només podia ser així. Aquesta és l'última proposta de Lluís Riera i Pol·len Edicions: *Cacáhuatl, 51 dolços poemes de xocolata amarga*.

Riera, poeta i pastisser, ens proposa un tast sensorial que cus poesia i xocolata, i ho fa amb 51 poemes, un per cada recepta diferent elaborada per ell mateix a la Cacao Pastisseria d'Olot. Xocolata negra amb pebre, sal d'Eivissa, gingebre o espígol; xocolata blanca amb festuc, coco i neula, pètals

de rosa o crocant d'avellana, i així un llarg etcètera.

Els poemes, que ens transporten a llocs geogràfics tan dispars com plats fa l'autor, són purament emocionals. Experiències vitals del creador i somnis de present i futur: el "prendre partit", diu Riera.

És així com irromp "un llibre que es menja", afegeix Josep Manel Busqueta, també pastisser, al pròleg. Un llibre, per tant, que serveix per tastar mentre llegeixes, per compartir i repartir i, per damunt de tot, per despertar consciències en un exercici de plaer excitant: la dolça revolta. ●

LLIBRE
Cacáhuatl, 51 dolços poemes de xocolata amarga
Autoria: Lluís Riera
Editorial: Pol·len (2016)
Pàgines: 137

'Noir' brut de lluita per la vida

Ignasi Franch | @ignasifranch

Perjudicada per una producció *low cost* i una distribució inexistent, *Mordiendo la vida* va ser una mostra estranya de *noir* de barri, rodada quan l'anomenat cinema *quinqui* entrava en declivi. El seu realitzador, l'actor Martín Garrido, va assajar un enfocament de thriller brut que, per damunt de tot, manté les distàncies amb el pintoresquisme desfermat d'altres títols del moment. La narració compta amb tres trames principals i uns quants personatges arquetípics – el policia honest però torturat, la prostituta endurida, el sicari vocacional – que animen el visionat.

El resultat és modest, amb problemes de versemblança derivats de la precarietat, ja que algunes interpretacions, sovint a càrrec de personatges reals de la vida nocturna o d'actors aficionats, generen força perplexitat. Amb tot, el film retrata Palma des d'un prisma insòlit, en què destaca un clima constant de violència ambiental i psicològica, una lluita ferotge en les relacions personals i uns individus enfrontats amb el món. Malgrat els seus artificis i les seves ingenuïtats, doncs, ofereix escenes genuïnament pertorbadores. ●

DVD
Mordiendo la vida
Director i guionista: Martín Garrido
Editora: Vial of Delicatessen-Cameo

/ CHRISTO
GEOGHEGAN

Tanaka Toshiko,
supervivent del
bombardeig nuclear

La matinada del 6 d'agost de 1945, l'*Enola Gay* –un bombarder B-29 dels Estats Units– va llançar la bomba més letal de la història sobre la ciutat japonesa d'Hiroshima. Aquell atac, que va imposar la fi de la Segona Guerra Mundial, va causar la mort de 80.000 persones, la majoria de les quals van desaparèixer vaporitzades per la deflagració. Les que no van morir a l'instant van desenvolupar cremades de tercer grau en qüestió de segons. "A la gent li queia la pell des de l'espatlla fins a les puntes dels dits", explica Tanaka Toshiko, que aleshores tenia sis anys. Igual que altres afectades, Toshiko ha patit seqüeles físiques i psíquiques que només ha pogut superar amb el pas del temps, però, no obstant això, no destil·la cap sentiment d'odi ni rancúnia. El seu patiment traspua a les obres d'esmalt que encara elabora i en les quals, de manera subliminar, el blau del cel es transforma en una gamma de grisos i traces que simbolitzen el bolet de la bomba atòmica. Als seus 78 anys, participa a Peace Boat (Vaixell de la pau), una iniciativa que reclama la prohibició definitiva de les armes nuclears.

“Fins als 60 anys no he pogut parlar d'Hiroshima”

Àlex Romaguera | @AlexRomaguera

Què en recordes, del bombardeig d'Hiroshima?

Anava amb una amiga pel carrer quan, de sobte, vam observar l'*Enola Gay* al cel. Dels minuts següents, només recordo una llum blanca que m'encegava els ulls. Vaig cobrir-me la cara amb el braç dret i, quan vaig tornar a casa, la mare no em reconeixia: tenia la pell socarrimada i la roba completament ennegrida. Si vaig sobreviure va ser perquè feia poc ens havíem mudat a un poble situat a 2,3 quilòmetres del punt de l'explosió.

Què va passar després?

Em van sortir butllofes i la pols de la radiació em va entrar als pulmons. Vaig agafar tanta febre que em vaig desmarcar, però, gràcies a la mare, em vaig guarir. També durant l'adolescència, em sortien herpes, tenia esgotament físic i em diagnosticaven una quantitat anormal de leucòcits.

Quan et vas apropar a la ciutat?

Al cap d'un mes; volia saber com havia quedat la casa on havia viscut els primers anys. No n'hi havia ni rastre; només una pila d'ossos de persones i animals que despenien una fortor terrible. El paisatge era fantasmagòric; tant que, a primer cop d'ull, podies observar que la bomba havia aplanat la ciutat. Hiroshima estava destruïda des del nord, la zona muntanyosa, fins al mar.

Què n'ha quedat, de la tragèdia?

Els efectes són evidents, sigui a través de les taxes de càncer i morts prematures o de l'estigma que hem sofert els supervivents. Corrien rumors que, si et casaves amb algú que havia estat exposat a la radiació, els teus fills naixerien amb greus deformacions. Una propaganda que, per a molta gent, ha significat perdre l'autoestima i avergonyir-se del patiment. Després, he sentit ràbia contra el règim militar japonès, que, tot i tenir la guerra perduda, va deixar la població a mercè dels bombardejos nuclears.

S'ha comentat que els Estats Units van llançar la bomba atòmica per experimentar amb urani i plutoni. Què en penses?

Està documentat. Volien provar-ho fins i tot abans que

el Japó perdés la guerra i van aprofitar per fer-ho a Hiroshima i Nagasaki. Així, de passada, van llançar un missatge d'hegemonia cap a la Unió Soviètica.

Creus que la humanitat ha après la lliçó sobre l'horror d'aquell succés?

Si n'ha pres consciència, no ha estat suficient perquè s'inverteixen grans recursos a investigar i fabricar armament nuclear, la proliferació del qual és una invitació a nous conflictes. Per això és important mitigar la despesa en aquest àmbit i utilitzar els diners per fomentar l'educació, eradicar la fam o preservar el medi ambient.

Les hibakusha (supervivents de la bomba atòmica) podeu contribuir a aquesta demanda?

Als supervivents, se'ns escolta; i això és clau perquè la gent reclami un tractat que prohibeixi les armes nuclears. Algun dia caldrà admetre la naturalesa inhumana d'aquestes armes i definir un marc legal queaturi la cursa bèl·lica en què es troben immerses les grans potències.

Després de passar l'adolescència, vas començar a crear figures d'esmalt. Fins a quin punt l'art ha estat terapèutic?

M'ha ajudat a expressar-me a l'edat adulta, durant la qual he patit sagnat renal, fractures als ossos i trastorns psicològics que m'han impedit parlar d'Hiroshima fins als 60 anys. D'alguna manera, doncs, ha estat la via per canalitzar l'angoixa que arrossegava.

Creus que la iniciativa Peace Boat, en què participes activament, serveix per estendre la cultura antimilitarista?

Serveix per dir que no podem viure amb odi. Perquè, si bé el ressentiment pot aparèixer en algun moment o altre, la immensa majoria de les víctimes d'Hiroshima i Nagasaki hem perdonat. I també és útil perquè el jovent s'adoni que el sistema econòmic actual utilitza la guerra per enriquir una minoria en detriment de la majoria. Per això invitem els governs a no oblidar i a comprometre's en l'objectiu de construir un món més just i en pau. ●

La immensa majoria de les víctimes d'Hiroshima i Nagasaki hem perdonat